

**Informacje z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału
Banku Spółdzielczego w Łasinie
według stanu na dzień 31.12.2017 roku**

Niniejsza Informacja stanowi realizację „Zasad polityki informacyjnej w Banku Spółdzielczym w Łasinie”, wprowadzonej uchwałą Zarządu nr 34/2018 z dnia 16.05.2018 r. oraz zatwierdzonej uchwałą nr 16/2018 Rady Nadzorczej z dnia 21.05.2018 r..

I. Informacje ogólne

1. Bank Spółdzielczy w Łasinie z siedzibą w Łasinie, ul. Odrodzenia Polski 5, 86-320 Łasin przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 31.12.2017 r..
2. Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, którego głównym celem jest zapewnianie płynności i wypłacalności.
Z uczestnictwa w Systemie wynikają korzyści – między innymi dostęp do środków pomocowych w sytuacjach zagrożenia płynności lub wypłacalności oraz obowiązki, do których należy m.in. stosowanie systemu limitów ustalonych w Systemie oraz poddawanie się działaniom prewencyjnym podejmowanym przez jednostkę zarządzającą Systemem.
3. W 2017 r. BS w Łasinie prowadził działalność poprzez:

LP	PLACÓWKA	ADRES
1	Centrala w Łasinie	86-320 Łasin ul. Odrodzenia Polski 5
2	Oddział w Świeciu n/Osą	86-341 Świecie n/Osą
3	Oddział w Grudziądzu	86-300 Grudziądz ul. Młyńska 6
4	Punkt Kasowy w Radzynie Chełmińskim	87-220 Radzyń Chełmiński ul. Plac Towarzystwa Jaszczurczego 15
5	Punkt Kasowy Melno	86-330 Melno, Melno 57A
6	Punkt Kasowy w Grucie	86-330 Melno, Gruta 84
7	Punkt Kasowy w Rogoźnie	86-318 Rogoźno
8	Punkt Kasowy w Grudziądzu	Starostwo Powiatowe ul. Małomłyńska 1, 86-300 Grudziądz
9	Punkt Kasowy w Grudziądzu	Urząd Gminy ul. Wybickiego 38, 86-300 Grudziądz

Działalność operacyjna prowadzona była również za pośrednictwem banku internetowego. Bank Spółdzielczy w Łasinie na dzień 31.12.2017 r. nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych.

II. Informacje w zakresie celów i zasad polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Oświadczenie Zarządu na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem stanowi załącznik nr 1 do niniejszej informacji.

Oświadczenie Zarządu na temat ogólnego profilu ryzyka związanego ze strategią działalności (kluczowe wskaźniki i dane liczbowe) stanowi załącznik nr 2 do niniejszej informacji.

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd wewnętrzne procedury.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

- 1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku,
- 2) na drugi poziom składa się:
 - a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych (zwane dalej „zarządzaniem ryzykiem na drugim poziomie,
 - b) działalność komórki do spraw zgodności i kontroli wewnętrznej,
- 3) na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia.

Rada Nadzorcza w systemie zarządzania ryzykiem sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, w tym:

- 1) zatwierdza, określony przez Zarząd, akceptowalny ogólny poziom ryzyka oraz monitoruje jego przestrzeganie,
- 2) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd, strategię zarządzania Bankiem oraz nadzoruje jej przestrzeganie,
- 3) zatwierdza, przyjętą przez Zarząd Banku, strategię zarządzania ryzykiem oraz monitoruje jej przestrzeganie,
- 4) sprawuje nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem procedur, na podstawie których funkcjonować ma w Banku system zarządzania ryzykiem, nadzoruje ich przestrzeganie,
- 5) wybiera członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji,
- 6) monitoruje skuteczność czynności wykonywanych przez członków Zarządu w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania Bankiem,
- 7) sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez członków Zarządu obowiązków, w tym w szczególności w ramach przypisanych im obowiązków na pierwszym poziomie i drugim poziomie,
- 8) określa zasady raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez Zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku,
- 9) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka.

Zarząd w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójnego ze strategią zarządzania Bankiem, systemu zarządzania ryzykiem, w tym:

- 1) określa bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka,
- 2) opracowuje i przyjmuje strategię zarządzania ryzykiem,
- 3) odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie procedur dotyczących zarządzania oraz zapewnienie wdrożenia planów w zakresie systemu zarządzania ryzykiem opracowuje i akceptuje politykę oraz zapewnia wdrożenie procedur, monitoruje ich przestrzeganie,
- 4) zapewnia strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i umożliwiającą skuteczne wykonywanie zadań, w tym: wprowadza podział realizowanych w Banku zadań, zapewniający niezależność zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie,
- 5) nadzoruje zarządzanie ryzykiem na pierwszym i drugim poziomie,
- 6) nadzoruje wielkość i profil ryzyka w Banku,
- 7) określa odpowiednie zasady raportowania, w tym zasady raportowania Zarządu do Rady Nadzorczej, ustanawia zasady raportowania przez jednostki organizacyjne, komórki organizacyjne oraz stanowiska organizacyjne Banku o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, w sposób umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka w Banku,
- 8) wprowadza niezbędne korekty i udoskonalenia systemu zarządzania w przypadku zmiany wielkości i profilu ryzyka w działalności Banku oraz czynników otoczenia gospodarczego lub wykrycia nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu zarządzania,
- 9) zatwierdza przyjęte rodzaje limitów oraz ich wysokość (*poprzez zatwierdzenie zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka istotnego, w których to zasadach są określane limity.*

Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest przez poszczególnych członków Zarządu w ramach przypisanych im obowiązków, oraz:

- 1) na pierwszym poziomie,
- 2) na drugim poziomie, przy czym nadzór nad tym poziomem przypisany jest Prezesowi Zarządu.

Do rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne, zaliczane są:

- 1) ryzyko kredytowe,
- 2) ryzyko operacyjne, w tym ryzyko modeli,
- 3) ryzyko koncentracji,
- 4) ryzyko płynności,
- 5) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- 6) ryzyko kapitałowe,
- 7) ryzyko braku zgodności.

Strategie oraz procesy zarządzania tymi ryzykami w BS w Łasinie zostały przedstawione w poniższych adnotacjach.

Ryzyko kredytowe

1. Strategia i procesy zarządzania ryzykiem kredytowym.

- 1) Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują (wskazane cele obejmują ryzyko wynikające z wszystkich aktywów Banku):
 - a. wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;

- b. dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
 - c. utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych (wg wartości bilansowej brutto) w portfelu kredytowym na poziomie nie wyższym od **5%**;
 - d. utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych¹ od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych i samorządowych na poziomie co najmniej **30 %**;
 - e. ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku,
- 2) Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- a. stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
 - b. ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
 - c. inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP nie może przekroczyć **0,5%** sumy bilansowej;
 - d. utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym;
 - e. utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie **max 65%** ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania.
- 3) Na proces zarządzania ryzykiem portfela kredytowego składa się:
- a. opracowanie polityki kredytowej Banku, określenie docelowych grup klientów i oferowanych produktów;
 - b. ustalenie pożądanej struktury portfela kredytowego;
 - c. zapewnienie odpowiedniego poziomu dywersyfikacji ryzyka kredytowego;
 - d. ograniczanie ryzyka kredytowego w tych obszarach, w których posiadanie przez Bank nadmiernych koncentracji (podmiotowych, branżowych) wynika ze specyfiki prowadzonej działalności;
 - e. identyfikacja i pomiar ryzyka;
 - f. monitorowanie i kontrolę stopnia wykorzystania wprowadzonych limitów;
 - g. monitorowanie skuteczności działań windykacyjnych;
 - h. ustalenie adekwatnego do potrzeb systemu informacji zarządczej;
 - i. stosowanie odpowiednich mechanizmów kontrolnych.

2. Zadania organów banku w zarządzaniu ryzykiem kredytowym.

- 1) Za obszar ryzyka kredytowego w Banku odpowiadają:
 - a. Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka kredytowego oraz analizami kredytowymi, któremu podlegają: Dział analiz kredytowych oraz Komórka ds. restrukturyzacji, windykacji, monitoringu indywidualnego ryzyka kredytowego i analizy ryzyk.

¹Według wartości bilansowej brutto z wyłączeniem odsetek.

- b. Wiceprezes ds. handlowych w zakresie nadzoru nad działalnością handlową (sprzedażą kredytów), któremu podlegają pracownicy oddziałów zajmujący się pozyskiwaniem klientów i sprzedażą produktów kredytowych.

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza – która:
 - a) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku;
 - b) zatwierdza cele strategiczne w tym apetyt na ryzyko w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem;
 - c) udziela zgody na udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej lub poręczenia członkowi Zarządu albo Członkowi Rady Nadzorczej Banku, o której mowa w art. 79a ustawy Prawo bankowe oraz art. 46 § 1 pkt 8 ustawy Prawo spółdzielcze.
- 2) Zarząd:
 - a) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem kredytowym;
 - b) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, o których mowa w pkt 1);
 - c) odpowiada za skuteczność zarządzania ryzykiem kredytowym;
 - d) podejmuje decyzje kredytowe;
 - e) akceptuje ustalenia/wyniki procesu monitoringu ekspozycji kredytowych, zgodnie z zapisami procedury dotyczącej klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków.
- 3) Zespół ds. ryzyk bankowych, który:
 - a) opiniuje metody pomiaru i oceny portfelowego ryzyka kredytowego;
 - b) opiniuje poziom limitów dla portfelowego ryzyka kredytowego;
 - c) ocenia poziom portfelowego ryzyka kredytowego występującego w Banku i wydaje stosowne rekomendacje dla Zarządu.
- 4) Komórka ds. restrukturyzacji, windykacji, monitoringu indywidualnego ryzyka kredytowego i analizy ryzyk wykonuje zadania związane z:
 - a) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedur kredytowych obejmujących zarządzanie wszystkimi aspektami ryzyka kredytowego, przygotowaniem propozycji zmian procedur dla Zarządu;
 - b) zapewnieniem zgodności procedur ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
 - c) opracowaniem i aktualizowaniem zasad oceny wartości zabezpieczeń;
 - d) proponowaniem wysokości przyjętych limitów;
 - e) dokonywaniem pomiaru ryzyka;
 - f) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej;
 - g) monitorowaniem ryzyka w zakresie ekspozycji zagrożonych;
 - h) organizowaniem czynności windykacyjnych i przedwindykacyjnych;
 - i) raportowaniem propozycji w zakresie klasyfikacji należności do odpowiedniej grupy ryzyka;
 - j) współpracą z organami egzekucyjnymi;
 - k) monitorowaniem terminowości spłat kredytów;
 - l) monitorowaniem sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta;
 - m) monitorowaniem zabezpieczeń udzielonych kredytów.
- 5) Dział analiz kredytowych wykonuje zadania związane z:
 - a) analizą wniosków kredytowych, w tym analiza zdolności kredytowej i ocena adekwatności zaproponowanego zabezpieczenia spłaty kredytu;

- b) przygotowaniem rekomendacji dotyczących podjęcia decyzji kredytowej;
 - c) weryfikacją umów kredytowych, przed przedstawieniem klientom do podpisu;
 - d) akceptacją wypłaty środków kredytobiorcy.
- 6) Oddziały wykonują zadania związane z:
- e) pozyskiwaniem klientów;
 - f) gromadzeniem dokumentacji kredytowej do wniosku o kredyt;
 - g) weryfikacją danych o klientach;
 - h) przygotowaniem umów kredytowych;
 - i) uruchamianiem kredytów;
 - j) bieżącym kontaktem z klientem.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka

- 1) Raporty z zakresu ryzyka kredytowego pozwalają Bankowi na:
- a. ocenę profilu ryzyka kredytowego,
 - b. monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów,
 - c. kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka kredytowego,
 - d. ocenę skutków podejmowanych decyzji,
 - e. podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka,
 - f. kontrolowanie wyników procesu dochodzenia roszczeń z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu,
 - g. kontrolę występujących w Banku skali odstępstw od przyjętych standardów kredytowania.
- 2) W celu zapewnienia odpowiedniej efektywności przekazywanej informacji zarządczej zakres poszczególnych raportów oraz ich częstotliwość zostały dostosowane do odbiorców informacji oraz do celów, którym mają służyć.
- 3) Raporty sporządzane miesięcznie dla Zarządu:
- a. raport z analizy ryzyka kredytowego i wnioski z analizy,
 - b. raport z przeprowadzonego badania portfela kredytowego i ustalonych limitów zaangażowań,
 - c. analiza struktury kredytów,
 - d. średnie stany kredytów,
 - e. informacja z monitoringu kredytów przyznanych na podstawie pełnomocnictw szczególnych.
- 4) Raporty sporządzane kwartalnie dla Zarządu:
- a. raport z analizy ryzyka kredytowego i wnioski z analizy, w tym: z ryzyka EKZH, DEK.
 - b. raport z realizacji ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko wyrażonego wskaźnikami ilościowymi,
 - c. raport z ryzyka DEK,
 - d. raport z ryzyka EKZH,
 - e. informacja o kredytach zagrożonych i pod obserwacją.
- 5) Raporty sporządzane rocznie dla Zarządu:
- a. testy warunków skrajnych,

- 6) Raporty sporządzane kwartalnie dla Rady Nadzorczej:
 - a. informacja o kredytach zagrożonych,
- 7) Raporty sporządzane półrocznie dla Rady Nadzorczej:
 - a. raport z analizy ryzyka kredytowego, DEK, EKZH oraz wnioski z analizy, w tym realizacja ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko,
- 8) raporty sporządzane rocznie dla Rady Nadzorczej:
 - a. raport z analizy ryzyka kredytowego, DEK, EKZH oraz wnioski z analizy, w tym testy warunków skrajnych (wrażliwości, makroekonomiczne oraz odwrócone w zakresie ryzyka koncentracji).

4. Zabezpieczenia i ograniczenia ryzyka oraz procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczenia ryzyka

- 1) Celem ograniczania ryzyka kredytowego Bank wprowadził szereg limitów, pozwalających na dywersyfikację ryzyka oraz wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka.
- 2) Poziom limitów został dostosowany do akceptowalnego poziomu ryzyka określonego przez Radę Nadzorczą.
- 3) Wysokość limitów została określona na podstawie: historycznego kształtowania się struktury kredytów Banku, stopnia ryzyka związanego z poszczególnymi rodzajami ekspozycji kredytowych, wysokości rezerw celowych, które wystąpiłyby w przypadku maksymalnego wykorzystania limitu, strategicznych celów biznesowych Banku. Bank dopuszcza ustalenie wysokości limitu powyżej poziomu wynikającego z danych historycznych, jeżeli obszar ryzyka, który podlega limitowaniu generuje niski poziom ryzyka kredytowego.
- 4) Monitorowanie poziomu wykorzystania ustanowionych limitów jest dokonywane w okresach wskazanych w informacji zarządczej.
- 5) W przypadku wykorzystania limitu na poziomie powyżej 90% komórka monitorująca dokonuje wstępnej oceny ryzyka z tytułu ewentualnego jego przekroczenia i przedstawia właściwemu członkowi Zarządu propozycję działań.
- 6) W przypadku przekroczenia ustanowionego limitu **podejmowane są działania polegające na:**
 - a) dokonaniu przez komórkę monitorującą, analizy przyczyn przekroczenia limitu, w tym ustalenia faktu, czy przekroczenie ma charakter jednorazowy, czy też jest wynikiem zmian strukturalnych, a przekroczenie ma charakter długotrwały;
 - b) określeniu przez komórkę monitorującą skali przekroczenia akceptowalnego poziomu ryzyka;
 - c) podjęciu przez Zarząd decyzji o podniesieniu limitu, niemniej jednak w granicach apetytu na ryzyko określonego przez Radę Nadzorczą – jeżeli ocena wzrostu ryzyka została określona jako akceptowalna;
 - d) jeżeli ocena wzrostu ryzyka została określona jako nieakceptowalna podjęciu przez Zarząd działań takich jak:
 - ograniczenie kwoty zaangażowań poprzez wprowadzenie ostrzejszych limitów;
 - ograniczenie skali całej akcji kredytowej Banku lub w odniesieniu do wybranych oddziałów, produktów, grup klientów;
 - zwiększenie stopnia adekwatności zabezpieczeń;
 - restrukturyzowanie zadłużenia;
 - doskonalenie standardów kredytowych i systemu kontroli wewnętrznej;

- zweryfikowanie polityki kredytowej;
 - podejmowanie innych zindywidualizowanych działań zależnych od skali i rodzaju stwierdzonego zagrożenia.
- 7) Raz w roku Bank przeprowadza weryfikację wielkości przyjętych limitów uwzględniającą czynniki makroekonomiczne oraz czynniki wewnętrzne.

Ryzyko koncentracji

1. Strategia i procesy zarządzania ryzykiem koncentracji.

- 1) Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:
- a. utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku,
 - b. bezwzględne przestrzeganie limitów koncentracji zaangażowań określonych w CRR.
 - c. budowę, weryfikację i aktualizację Zasad zarządzania ryzykiem koncentracji.
- 2) Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- a. angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie,
 - b. ograniczenie kredytowania klientów, których zaangażowanie w Banku wyniosłoby 17% uznanego kapitału,
 - c. ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

2. Zadania organów banku w zarządzaniu ryzykiem koncentracji.

- 1) Proces zarządzania ryzykiem koncentracji odbywa się na wielu szczeblach struktury organizacyjnej Banku, na działania te składają się:
 - a. ustalenie i kontrola profilu ryzyka koncentracji,
 - b. kontrola poziomu wykorzystania limitów na ryzyko koncentracji na etapie analizy wniosku.
- 2) Organizacja procesu zarządzania ryzykiem koncentracji została uregulowana w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka

- 1) Raporty z zakresu ryzyka koncentracji pozwalają Bankowi na:
 - a. ocenę profilu ryzyka koncentracji,
 - b. monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów,
 - c. kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka koncentracji,
 - d. ocenę skutków podejmowanych decyzji,
 - e. podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.
- 2) W celu zapewnienia odpowiedniej efektywności przekazywanej informacji zarządczej, zakres poszczególnych raportów oraz ich częstotliwość zostały dostosowane do odbiorców informacji oraz do celów, którym mają służyć.
 - Raporty sporządzane miesięcznie dla Zarządu:
 - a. raport z przestrzegania limitów ograniczających poziom ryzyka koncentracji,
 - Raporty sporządzane kwartalnie dla Zarządu:

- a. raport z poziomu ryzyka koncentracji,
- Raporty sporządzane rocznie dla Zarządu:
 - a. testy warunków skrajnych,
- Raporty sporządzane półrocznie dla Rady Nadzorczej:
 - a. raport z analizy ryzyka koncentracji.

Ryzyko płynności

1. Strategie zarządzania

- 1) **Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności** obejmują:
 - a) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
 - b) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.
 - c) Utrzymanie przez Bank aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni.
- 2) **Bank realizuje cele strategiczne poprzez:**
 - a) realizowanie strategii finansowania;
 - b) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym,
 - c) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
 - d) utrzymanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) na wymaganym przepisami poziomie zgodnie z rozporządzeniem CRR lub Umową Systemu Ochrony;
 - e) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne;
 - f) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku,
 - g) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym, (w praktyce oznacza to, że gdyby na dany moment Bank spieniężył wszystkie swoje aktywa to wystarczy środków na zaspokojenie wszystkich zobowiązań),
 - h) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów,
 - i) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie, oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności,

- j) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

3) Bank przyjmuje następującą strategię finansowania:

- a) głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych i instytucji rządowych oraz samorządowych, ich łączna kwota powinna stanowić co najmniej **80 % pasywów ogółem**;
- b) bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów;
- c) bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania;
- d) bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowych źródeł z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego;
- e) w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.

2. Zadania organów Banku w zarządzaniu ryzykiem płynności.

- 1) Za obszar ryzyka płynności w Banku odpowiadają:
 - a) **Wiceprezes Zarządu** ds. finansowych w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem płynności,
 - b) **Prezes Zarządu** w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka płynności.
- 2) W procesie zarządzania ryzykiem płynności uczestniczą:

Rada Nadzorcza:

- a) w ramach pełnionego nadzoru dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku,
- b) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem płynności, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem,
- c) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank,
- d) zatwierdza scenariusze planów awaryjnych płynności:

Zarząd:

- a) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem płynności,
- b) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem płynności,
- c) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem płynności,
- d) odpowiada za utrzymanie ryzyka płynności na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą wyrażonego apetytem i tolerancją na ryzyko.

Zespół ds. ryzyk bankowych, który:

- a) opiniuje zasady zarządzania ryzykiem płynności,
- b) opiniuje poziom limitów,
- c) identyfikuje potrzeby zmian w polityce płynnościowej Banku,
- d) wydaje rekomendacje dla komórki zarządzającej mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka płynności Banku,
- e) ocenia poziom ryzyka płynności Banku i wydaje rekomendacje Zarządowi.

Komórka ds. restrukturyzacji, windykacji, monitoringu indywidualnego ryzyka kredytowego i analiz ryzyk - będąca komórką monitorującą ryzyko płynności, która podlega Prezesowi Zarządu, wykonująca zadania związane z:

- a) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedury dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem płynności oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka płynności oraz poziomu limitów,
- b) zapewnieniem zgodności zasad zarządzania ryzykiem płynności ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem,
- c) proponowaniem wysokości przyjętych limitów,
- d) dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, w tym płynności średnio i długoterminowej, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, pogłębioną analizą płynności długoterminowej,
- e) analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka płynności,
- f) monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów,
- g) wyznaczaniem nadzorczych miar płynności,
- h) oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko płynności,
- i) opracowaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych,
- j) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej;
- k) wyznaczanie wskaźników LCR, NSFR i wewnętrznego NSFR.

Kierownik działu księgowości, rozliczeń, sprawozdawczości i teleinformatyki będący komórką zarządzającą ryzykiem płynności, która podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. finansowych wykonujący zadania związane z:

- a) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem procedury dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem płynności oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w zakresie zarządzania płynnością dzienną, bieżącą i krótkoterminową,
- b) optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków,

Pozostałe komórki lub osoby odpowiedzialne za:

- a) kontrolę i utrzymanie limitów kasowych;

- b) sporządzanie wykazu kredytów do ewentualnej odsprzedaży na potrzeby Planu awaryjnego;
- c) przekazywanie do komórki monitorującej informacji niezbędnych do wyznaczenia wskaźników LCR, NSFR i NSFR wewnętrznego;
- d) przekazywanie do komórki zarządzającej informacji niezbędnych do sporządzania prognozy przepływów pieniężnych, zgodnie z zasadami zarządzania ryzykiem płynności.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka:

- 1) Raporty z zakresu ryzyka płynności pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m. in:
 - a) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów,
 - b) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności,
 - c) ocenę skutków podejmowanych decyzji,
 - d) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.
- 2) System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności obejmuje:
 - I. Sprawozdania dla Zarządu:
 - a) Sprawozdania sporządzane – codziennie:
 - wskaźnik LCR .
 - b) Sprawozdania sporządzane miesięcznie zawierające:
 - raport z analizy ryzyka płynności i wnioski,
 - zestawianie kalkulacji Nadzorczych norm płynności,
 - rejestr alternatywnych źródeł finansowania w tym aktywów nieobciążonych,
 - źródła finansowania działalności banku,
 - struktura i stabilność depozytów,
 - zobowiązania pozabilansowe udzielone,
 - luka płynności,
 - wskaźniki wczesnego ostrzegania,
 - analiza wskaźników,
 - przepływy środków pieniężnych,
 - limit zapasu gotówki,
 - LCR.
 - c) Sprawozdania sporządzane kwartalnie:
 - NSFR,
 - luka dynamiczna,
 - testy warunków skrajnych,
 - analiza stopnia realizacji Planu pozyskania i utrzymania środków obcych stabilnych,

- raport z realizacji ustalonego przez RN apetytu na ryzyko wyrażonego wskaźnikami ilościowymi dot. ryzyka płynności.
- e) Sprawozdania sporządzane rocznie:
- pogłębiona analiza płynności długoterminowej,
 - testy warunków skrajnych, testy scenariuszowe (makroekonomiczne),
 - testy awaryjnego planu płynności.
- II. Sprawozdania dla Rady Nadzorczej:
- a) sprawozdania sporządzane półrocznie:
- raport z analizy ryzyka płynności i wnioski w tym wyniki testów warunków skrajnych,
 - realizacja ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko,
- b) sprawozdania sporządzane rocznie:
- wyniki testów warunków skrajnych (makroekonomicznych),
 - pogłębiona analiza płynności długoterminowej.

4. Zabezpieczenia i ograniczenia ryzyka oraz procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczenia ryzyka.

1. Celem ograniczenia ryzyka płynności Bank wprowadził szereg limitów, pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka.
2. Poziom limitów został dostosowany do akceptowalnego poziomu ryzyka określonego przez Radę Nadzorczą oraz tolerancji na ryzyko.
3. Wysokość limitów została określona na podstawie:
 - a) powtarzalności operacji prowadzonych przez klientów Banku;
 - b) planowanego rozwoju działalności kredytowej i depozytowej Banku;
 - c) zmian w zakresie produktowej oferty kredytowej i depozytowej;
 - d) analiza danych historycznych w zakresie struktury terminowej i podmiotowej podstawowych źródeł finansowania działalności Banku;
 - e) analiza danych historycznych w zakresie danych będących podstawą do wyznaczania wewnętrznych limitów;
 - f) wyników testów warunków skrajnych;
 - g) wyniki szacowania kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności;
 - h) przewidywanej ekspozycji na ryzyko płynności, wynikającej z planów strategicznych i rocznych planów finansowych Banku;
 - i) planowanych zmian w otoczeniu makroekonomicznym;
4. Raz w roku Bank, do końca I kwartału przeprowadza weryfikację, i jeżeli zachodzi taka potrzeba, aktualizację wielkości przyjętych limitów uwzględniającą czynniki makroekonomiczne oraz czynniki wewnętrzne, które zaistniały w Banku z zastosowaniem zasad opisanych w ust. 3.
5. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.

Ryzyko stopy procentowej

1. Strategie i procesy zarządzania

- 1) **Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej** obejmują:
 - a) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych,
 - b) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
 - c) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
- 2) **Bank realizuje cele strategiczne poprzez:**
 - a) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych,
 - b) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku do maksymalnie 10% sumy bilansowej,
 - c) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
 - stosowanie dla produktów klientowskich stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
 - oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego).
 - d) dążenie do wypracowania jak największych przychodów pozaodsetkowych.
- 3) **Zarządzanie ryzykiem** stopy procentowej w Banku ma charakter:
 - a) skonsolidowany – oznacza to, że obejmuje ono łącznie wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku,
 - b) całościowy – uwzględniane są przy analizie wszystkie istotne dla Banku rodzaje ryzyka stopy procentowej w ścisłym powiązaniu z innymi rodzajami ryzyka.
- 4) **Pomiar ryzyka** stopy procentowej obejmuje wszystkie pozycje wrażliwe na zmianę stopy procentowej.

W ramach ryzyka stopy procentowej, Bank wyróżnia następujące **kategorie ryzyka**:

 - a) ryzyko przeszacowania, wynikające z niedopasowania terminów przeszacowania pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
 - b) ryzyko bazowe, spowodowane niedoskonałą korelacją zmian stóp referencyjnych.

2. Zadania organów Banku w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej:

Za obszar ryzyka stopy procentowej w Banku odpowiadają:

- 1) **Wiceprezes Zarządu ds. finansowych** w zakresie nadzoru nad operacyjnym zarządzaniem ryzykiem stopy procentowej,
- 2) **Prezes Zarządu** w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka stopy procentowej.

Organy Banku:

- 6) **Rada Nadzorcza:**
 - a) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku,
 - b) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem,

- c) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank.
- 7) **Zarząd:**
 - f) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
 - g) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
 - h) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad,
 - i) odpowiada za utrzymanie ryzyka stopy procentowej na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą,
 - j) podejmuje decyzje w zakresie ustalania stóp procentowych oferowanych produktów bankowych.
- 8) **Zespół ds. ryzyk bankowych**, który:
 - a) opiniuje zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
 - b) opiniuje poziom limitów,
 - c) identyfikuje potrzeby zmian w polityce zarządzania ryzykiem stopy procentowej Banku,
 - d) wydaje rekomendacje dla komórki zarządzającej mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka stopy procentowej Banku,
 - e) ocenia poziom ryzyka stopy procentowej Banku i wydaje rekomendacje Zarządowi,
 - f) składa propozycje zmian poziomu stóp procentowych Banku lub rodzaju stóp referencyjnych.
- 9) **komórka monitorująca**: – podlega Prezesowi Zarządu BS w Łasinie, wykonuje zadania związane z:
 - a) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka stopy procentowej oraz poziomu limitów,
 - b) zapewnieniem zgodności zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem,
 - c) proponowaniem wysokości przyjętych limitów,
 - d) dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych,
 - e) analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka stopy procentowej,
 - f) monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów,
 - g) oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko stopy procentowej,
 - h) opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych w zakresie poziomu rynkowych stóp procentowych oraz badaniem scenariuszy skrajnych warunków,
 - i) sporządzaniem raportów dla Zespołu ds. ryzyk bankowych, Zarządu i Rady Nadzorczej,
- 10) **komórka zarządzająca** – podlega Wiceprezesowi Zarządu ds. finansowych wykonuje zadania związane z kształtowaniem poziomu pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w ramach zagospodarowywania nadwyżek środków Banku.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka:

1. Raporty z zakresu ryzyka stopy procentowej pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:
 - 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów,
 - 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka stopy procentowej,

- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji,
 - 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.
2. System informacji zarządczej z zakresu ryzyka stopy procentowej zawiera m.in. dane na temat:
- 1) struktury bilansu Banku z punktu narażenia na ryzyko stopy procentowej,
 - 2) stopnia niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na ryzyko stopy procentowej w podziale na poszczególne stopy referencyjne,
 - 3) poziomu ryzyka przeszacowania,
 - 4) poziomu ryzyka bazowego,
 - 5) analizy wskaźników,
 - 6) powiązań z innymi rodzajami ryzyka,
 - 7) wyników testów warunków skrajnych,
 - 8) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.
3. Sprawozdania miesięcznie dla Zarządu:
- a) zestawienia dotyczące cen produktów kredytowych i depozytowych w bankach konkurencyjnych.
4. Sprawozdania sporządzane kwartalnie dla Zarządu:
- a) zestawienie aktywów i pasywów oprocentowanych wg stóp bazowych,
 - b) zestawienie aktywów i pasywów oprocentowanych wg terminów przeszacowania,
 - c) pomiar ryzyka przeszacowania i bazowego,
 - d) powiązania ryzyka stopy procentowej z innymi rodzajami ryzyka,
 - e) podstawowe wskaźniki ekonomiczne,
 - f) kontrola limitów,
 - g) testy warunków skrajnych,
 - h) raport z realizacji ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko wyrażonego wskaźnikami ilościowymi dot. Ryzyka stopy procentowej.
5. Sprawozdania sporządzane rocznie dla Zarządu:
- a) testy warunków skrajnych – testy scenariuszowe (makroekonomiczne).
6. Sprawozdania sporządzane półrocznie dla Rady Nadzorczej:
- a) raport z analizy ryzyka stopy procentowej oraz wnioski, w tym: testy warunków skrajnych oraz realizacja ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko.
7. Sprawozdania sporządzane rocznie dla Rady Nadzorczej:
- a) testy warunków skrajnych – testy scenariuszowe (makroekonomiczne).
4. **Zabezpieczenia i ograniczenia ryzyka oraz procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczenia ryzyka.**
- 1) Do pomiaru narażenia na ryzyko stopy procentowej Bank wykorzystuje następujące metody:
 - a) lukę przeszacowania,
 - b) metodę wyniku odsetkowego,
 - c) metodę zaktualizowanej wartości ekonomicznej,
 - d) analizę wskaźników ekonomicznych związanych z ryzykiem stopy procentowej.

- 2) Bank wprowadził system limitów dotyczących zarządzania ryzykiem stopy procentowej pozwalające na kontrolę ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej:
 - a) limity maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka przeszacowania,
 - b) limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka bazowego,
 - c) limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wartości ekonomicznej Banku,
 - d) limit maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka przeszacowania i bazowego łącznie przy założeniu zmiany stóp procentowych o 200 p.b..
- 3) Ustalając propozycje limitów w zakresie dopuszczalnego ryzyka stopy procentowej, Bank posługuje się metodą opisową, która jest adekwatna do skali i rodzaju ryzyka ponoszonego przez Bank i opiera się na następujących założeniach:
 - a) powtarzalności operacji prowadzonych przez klientów Banku,
 - b) dalszym rozwoju działalności kredytowej i depozytowej banku,
 - c) zmianach w zakresie produktowej oferty kredytowej i depozytowej,
 - d) analizie rynkowych stóp procentowych i prognozie zmian tych stóp.
- 4) Wysokość limitów ustalana jest na podstawie odrębnie przeprowadzanych pisemnych analiz, które uwzględniają następujące aspekty:
 - a) uwarunkowania wynikające z przepisów prawa i rekomendacji organów nadzorczych,
 - b) akceptowany przez Radę Nadzorczą ogólny poziom ryzyka Banku,
 - c) wysokość funduszy własnych Banku,
 - d) analizę danych historycznych w zakresie struktury produktów aktywnych i pasywnych opartych na stałej i zmiennej stopie procentowej,
 - e) analizę danych historycznych w zakresie struktury produktów aktywnych i pasywnych o oprocentowaniu zależnym od poszczególnych stawek referencyjnych,
 - f) analizę danych historycznych w zakresie danych będących podstawą do wyznaczania wewnętrznych limitów,
 - g) wyniki testów warunków skrajnych,
 - h) wyniki szacowania kapitału wewnętrznego na ryzyko stopy procentowej,
 - i) przewidywana ekspozycja na ryzyko stopy procentowej wynikająca z planów strategicznych, długoterminowych planów pozyskania i utrzymania środków obcych stabilnych oraz rocznych planów finansowych,
 - j) planowanych zmian w otoczeniu makroekonomicznym.
- 5) Raz w roku Bank, do końca I kwartału przeprowadza weryfikację limitów i jeżeli zachodzi taka potrzeba ich aktualizację wykonując analizę porównawczą kształtowania się poziomu wykorzystania limitów w okresie 12 miesięcy poprzedzających datę analizy oraz badając trendy w zakresie poziomu ryzyka stopy procentowej, celem analizy jest:
 - a) potwierdzenie obowiązujących limitów,
 - b) propozycja zmiany poziomu limitów,
 - c) propozycja wprowadzenia nowych rodzajów limitów.
- 6) Monitorowanie stopnia wykorzystania limitów odbywa się z częstotliwością kwartalną.
- 7) W przypadku, gdy analizy stopnia wykorzystania limitów wskazują tendencje rosnące, komórka monitorująca dokonuje analizy przyczyn tego wzrostu.

- 8) W przypadku, gdy poziom wykorzystania limitów przekroczy **90%** wartości dopuszczalnego limitu, komórka monitorująca informuje nadzorującego członka Zarządu o stopniu wykorzystania limitu.
- 9) Zarząd na uzasadniony wniosek komórki monitorującej, zawierający możliwe warianty obniżenia stopnia wykorzystania limitu, podejmuje decyzje w zakresie działań wskazanych we wniosku.
- 10) W razie, gdy przekroczenie limitu stanowi do **10%** dopuszczalnego limitu, i według sporządzonej analizy sytuacja ta nie wpływa znacząco na bieżące i przyszłe wyniki finansowe Banku, Zarząd może podjąć decyzję o dopuszczalności tego przekroczenia w określonym okresie czasowym z jednoczesnym zwiększeniem częstotliwości monitorowania stopnia realizacji limitu, w celu niedopuszczenia do dalszego wzrostu ryzyka, podejmowane w tym okresie decyzje winny dążyć do obniżenia potencjalnego poziomu ryzyka stopy procentowej, mieszczącego się w obowiązujących limitach.
- 11) W przypadku znacznego przekroczenia obowiązujących limitów – powyżej **10%** dopuszczalnego limitu – Zarząd podejmuje działania, zmierzające do redukcji potencjalnego poziomu ryzyka stopy procentowej,
- 12) Metody działań mające na celu redukcję poziomu ryzyka stopy procentowej - ryzyko przeszacowania:
 - a) w przypadku znacznego wpływu ryzyka przeszacowania na wynik finansowy Banku i jednocześnie planowanego spadku stóp procentowych Bank w ramach ustanowionych limitów, może podjąć działania w kierunku:
 - skrócenia terminów pozyskiwanych środków oprocentowanych na stałą stopę procentową,
 - wydłużania terminów inwestycji np. w postaci zakupu papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu,
 - pozyskania portfela długoterminowych kredytów o stałym oprocentowaniu,
 - dokonania weryfikacji polityki kalkulacji cen kredytów, poprzez zwiększenie udziału marży stałej w stosunku do stóp procentowych przy ustaleniu stóp nominalnych,
 - b) w przypadku znacznego wpływu ryzyka przeszacowania na wynik finansowy Banku i jednocześnie planowanego wzrostu stóp procentowych Bank, w ramach ustanowionych limitów, może podjąć działania w kierunku:
 - wydłużenia terminów pozyskiwanych środków oprocentowanych na stałą stopę procentową,
 - skrócenie terminów inwestycji np. w postaci zakupu papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu;
 - ograniczenia portfela kredytów o stałym oprocentowaniu.
- 13) Metody działań mające na celu redukcję poziomu ryzyka stopy procentowej - ryzyko bazowe,
 - a) w przypadku znacznego wpływu ryzyka bazowego na wynik finansowy Bank, w ramach ustanowionych limitów, może podjąć działania w kierunku zmian w strukturze aktywów i pasywów wrażliwych polegające na zmniejszeniu niedopasowania wolumenów aktywów i pasywów o oprocentowaniu uzależnionym od poszczególnych stawek referencyjnych.

Ryzyko operacyjne

1. Strategie i procesy zarządzania:

- 1) Celem strategicznym w zakresie ryzyka operacyjnego jest:

- a) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
 - b) racjonalizację kosztów;
 - c) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
 - d) automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
 - e) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.
- 2) Za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym odpowiada Prezes Zarządu.
 - 3) System zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje wszystkie obszary działalności Banku, w związku z czym w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą pracownicy wszystkich komórek i jednostek organizacyjnych Banku oraz wszystkich szczebli zarządzania.
 - 4) Na potrzeby systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w Banku wyznaczono osoby pełniące niżej wskazane role:
 - a. Właściciel ryzyka;
 - b. Menadżer ryzyka;
 - c. Audytor ryzyka;
 - d. Właściciel procesu.
 - 5) Każda z powyższych ról opisana została w niniejszych zasadach w sposób jednoznacznie określający zakres czynności z niej wynikających.
 - 6) Każdy pracownik Banku w ramach swojego zakresu obowiązków posiada określoną rolę jaką pełni w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

2. Rozwiązania organizacyjne dot. komórek zaangażowanych w proces zarządzania ryzykiem operacyjnym - zadania organów Banku w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym.

- 1) Za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym odpowiada Prezes Zarządu.
- 2) Rada Nadzorcza i Zarząd odpowiadają za stworzenia kultury organizacyjnej, w której nacisk kładzie się na efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym, przestrzeganie procedur oraz stosowanie ustalonych reguł postępowania przez pracowników Banku.
- 3) Rada Nadzorcza:
 - a) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego dokonuje okresowej oceny realizacji założeń Strategii oraz Zasad, co najmniej raz w roku, a w razie potrzeby nakazuje Zarządowi dokonanie rewizji tych regulacji;
 - b) zapewnia, że Zarząd posiada wiedzę i umiejętności niezbędne do realizacji Strategii, w tym również weryfikuje kompetencje Zarządu w tym zakresie;
 - c) jest świadoma profilu ryzyka operacyjnego występującego w Banku, ponieważ regularnie zapoznaje się z syntetyczną informacją, którą otrzymuje od Zarządu;
 - d) zaznajamia się z wykazem procesów zaklasyfikowanych jako procesy kluczowe z punktu widzenia realizacji strategii biznesowej i zarządzania ryzykiem;
 - e) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego weryfikuje wprowadzone rozwiązania organizacyjne i proceduralne mające na celu ograniczenie występowania konfliktu interesów i powiązań personalnych, na podstawie otrzymywanych informacji;

- f) w ramach pełnionego nadzoru właścicielskiego nadzoruje funkcjonowanie obszarów technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, w szczególności zapoznaje się z wynikami testów, przeprowadzonych w obszarze zarządzania ciągłością działania, które uwzględniają informacje o terminowości i skuteczności podejmowanych działań naprawczych.
- 4) Zarząd:
- a) odpowiada za opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym;
 - b) odpowiada za opracowanie i wdrożenie pisemnych regulacji - Strategii i Zasad oraz ich regularne przeglądy;
 - c) odpowiada za właściwe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w związku z czym ocenia czy system ten jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego na bazie otrzymywanych informacji;
 - d) odpowiada za realizację procesu kontroli ryzyka operacyjnego nadzorując zakres i częstotliwość kontroli wewnętrznej, w celu zapewnienia jej adekwatności do profilu ryzyka operacyjnego Banku;
 - e) zapewnia odpowiednie warunki organizacyjne i techniczne oraz zasoby odpowiadające bieżącym i przyszłym wymaganiom Banku, w tym właściwą współpracę pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za obszar technologii informacyjnej, strategię działania Banku, bezpieczeństwo, ciągłość działania, zarządzanie ryzykiem operacyjnym, zarządzanie procesami, zarządzanie projektami oraz kontrole wewnętrzne;
 - f) zapewnia rozwiązania organizacyjne i procedury, które pozwalają na ograniczenie występowania konfliktu interesów i powiązań personalnych;
 - g) zapewnia poprawność i efektywność zarządzania w obszarach technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, otrzymuje również stosowne raporty z tych obszarów;
 - h) okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat profilu ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank;
 - i) odbywa regularne szkolenia z zakresu ryzyk istotnych zidentyfikowanych w Banku;
 - j) zaznaja się z okresową informacją w zakresie ryzyka operacyjnego, zgodnie z wdrożonym w Banku SIZ.
- 5) Zarząd, w celu zapewnienia sprawnego zarządzania ryzykiem operacyjnym powołał Zespół.
- 6) Zespół pełni funkcje doradcze i wspomagające w stosunku do Zarządu w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz w obszarze bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego.
- 7) Skład i kompetencje Zespołu określone zostały w odrębnej regulacji wewnętrznej Banku - „Regulaminie funkcjonowania Zespołu ds. ryzyk bankowych”.
- 8) Zarząd powołał również Audytora ryzyka operacyjnego.
- 9) Audytor ryzyka operacyjnego pełni funkcje analityczne, doradcze i odpowiada w szczególności za:
- a) opracowanie i wdrożenie wewnętrznych metod oceny ryzyka operacyjnego;
 - b) weryfikowanie poprawności zgłaszanych nieprawidłowości i samoocen;
 - c) monitorowanie ryzyka operacyjnego występującego w Banku;
 - d) gromadzenie i przechowywanie danych z zakresu ryzyka operacyjnego;
 - e) całościowe raportowanie informacji o ryzyku operacyjnym;
 - f) wsparcie merytoryczne dla pracowników Banku w obszarze ryzyka operacyjnego;

- 10) Pracownicy wszystkich Komórek organizacyjnych Banku zobowiązani są do zapoznania się z niniejszymi zasadami i przestrzegania zapisów w nich zawartych, w tym również do zarządzania ryzykiem operacyjnym w swoim obszarze, m.in. poprzez:
 - a) identyfikowanie (rozpoznawanie ryzyka w trakcie realizacji codziennych czynności na poziomie realizowanych zadań) ryzyk w swoim otoczeniu;
 - b) reagowanie na występujące nieprawidłowości, w tym podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne w ramach posiadanych kompetencji/uprawnień;
 - c) zgłaszanie występujących nieprawidłowości przełożonym.
- 11) Podejście i świadomość pracownika do ryzyka operacyjnego jest bardzo ważne dla Banku, ponieważ jest to rodzaj ryzyka, na który instytucja narażona jest nieustannie.
- 12) Bank dba o odpowiedni poziom wiedzy swoich pracowników z zakresu ryzyka operacyjnego poprzez regularne organizowanie szkoleń.
- 13) W obowiązkowych szkoleniach z zakresu ryzyka operacyjnego uczestniczą wszyscy pracownicy Banku, przy czym:
 - a) w ciągu pierwszego miesiąca - każdy nowy pracownik Banku,
 - b) minimum raz na rok – pracownicy bezpośrednio obsługujący Klientów,
 - c) minimum raz na dwa lata pozostali pracownicy Banku,
 - d) w przypadku znaczących zmian prawnych – Audytor ryzyka.
- 14) Rolę Właściciela ryzyka w Banku pełnią kierujący poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi.
- 15) Każdy Właściciel ryzyka zobowiązany jest do wskazania swojego Zastępcy, który wypełnia jego obowiązki z zakresu ryzyka operacyjnego w trakcie jego nieobecności.
- 16) Właściciel ryzyka odpowiada za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w podległym sobie obszarze, w zakresie wszystkich wykonywanych przez jednostkę organizacyjną czynności, w szczególności:
 - a) nadzoruje i koordynuje pracę podległych pracowników;
 - b) odpowiada za zastosowanie metod ograniczania ryzyka operacyjnego w swoim obszarze;
 - c) odpowiada za prawidłowy przebieg informacji, w szczególności w zakresie ryzyka operacyjnego, w ramach podległej sobie jednostki organizacyjnej,
 - d) odpowiada za poprawność i terminowość przekazywanych do Audytora ryzyka operacyjnego:
 - a) informacji związanych z występującymi nieprawidłowościami,
 - b) wyników przeprowadzonych samoocen ryzyka operacyjnego,
 - c) danych do KRI oraz innych źródeł danych,
- 17) Rolę Menadżera ryzyka w Banku pełnią wszyscy pracownicy poszczególnych jednostek organizacyjnych (z wyłączeniem kierownika jednostki).
- 18) Menadżer ryzyka pełni rolę pomocniczą względem Właściciela ryzyka i odpowiada w szczególności za bieżące gromadzenie informacji o zdarzeniach i stratach operacyjnych.
- 19) Rolę Właściciela procesu w Banku pełnią osoby wskazane przez Właściciela ryzyka podczas identyfikacji procesów i zaakceptowane przez Zarząd.
- 20) Właściciel procesu odpowiada w szczególności za:
 - a) nadzór nad dokonywaniem okresowych przeglądów, przynajmniej raz w roku, w zakresie zgodności przebiegu procesu z regulacjami wewnętrznymi, które go opisują;
 - b) przestrzeganie regulacji wewnętrznych z obszaru podległego mu procesu;
 - c) dokonywanie modyfikacji regulacji wewnętrznych opisujących realizację procesu w zakresie wprowadzanych w nim zmian;

- d) współdziałal w sporządzeniu planu awaryjnego w przypadku realizowania procesu krytycznego.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka:

- 1) Raporty dla Zarządu:
 - a) raport z analizy ryzyka operacyjnego, w tym raport dot. incydentów bezpieczeństwa informatycznego - sporządzany miesięcznie,
 - b) raport dotyczący Kluczowych Wskaźników Ryzyka (KRI), będący równocześnie apetytem na ryzyko operacyjne - sporządzany miesięcznie,
 - c) samoocena ryzyka operacyjnego, w tym wyniki identyfikacji i szacowania ryzyka w zakresie środowiska teleinformatycznego – sporządzana rocznie,
 - d) testy warunków skrajnych przeprowadzone z wykorzystaniem zdarzeń zarówno historycznych, jak i przy założeniach hipotetycznych – sporządzane rocznie.
- 2) Raporty dla Rady Nadzorczej:
 - a) raport z analizy ryzyka operacyjnego oraz wnioski z analizy, w tym dotyczące incydentów bezpieczeństwa informatycznego – sporządzany półrocznie,
 - b) raport dotyczący Kluczowych Wskaźników Ryzyka (KRI) będący równocześnie apetytem na ryzyko operacyjne – sporządzany rocznie,
 - c) testy warunków skrajnych – sporządzane rocznie.

4. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczenia ryzyka oraz strategii i procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczenia ryzyka.

- 1) W Banku dopuszczalne są niżej wskazane sposoby traktowania ryzyka operacyjnego:
 - a) akceptacja ryzyka – świadome niepodejmowanie działań pozwalających na ograniczenie prawdopodobieństwa wystąpienia lub skutków zmaterializowania się danego zagrożenia, w tym również brak gromadzenia środków na ewentualne pokrycie strat z nim związanych;
 - b) ograniczanie ryzyka – wprowadzanie mechanizmów ograniczających ryzyko, tj.
 - wdrożenie regulacji wewnętrznych opisujących realizowane w Banku procesy, systemy i oferowane Klientom produkty,
 - wydawanie rekomendacji lub zaleceń, które pozwalają na zminimalizowanie ryzyka,
 - stosowanie mechanizmów kontrolnych (m.in. wprowadzenie w Banku systemu zatwierdzania/akceptacji „na drugą rękę”, regularne przeprowadzanie kontroli funkcjonalnych);
 - c) transferowanie ryzyka – przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny:
 - zlecenie wykonywania czynności na zewnątrz (outsourcing),
 - zastosowanie ubezpieczenia.
- 2) Wybór podejmowanych działań, wskazanych w ust. 1, uzależniony jest od stopnia narażenia Banku na konkretne ryzyko oraz dostępnych w danej chwili możliwości.
- 3) W przypadku identyfikacji ryzyka operacyjnego, którego Bank nie może zaakceptować ani transferować, a jego minimalizacja jest niemożliwa ze względu na zbyt dużą dotkliwość, Audytor ryzyka i/lub Zespół może zarekomendować Zarządowi rozważenie całkowitego lub częściowego wycofania się z takiego obszaru działalności.
- 4) Bank, w ramach działań zabezpieczających przed ryzykiem operacyjnym, posiada opracowane i wdrożone:
 - a) plany utrzymania ciągłości działania zapewniające ciągłe i niezakłócone działanie Banku;

- b) plany awaryjne służące zapewnieniu możliwości odtworzenia działalności Banku i ograniczeniu strat, w przypadku wystąpienia niekorzystnych zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych zakłócających tę działalność.
- 5) System zarządzania ciągłością działania uwzględnia w szczególności:
 - a) procesy krytyczne zidentyfikowane w Banku, w przypadku których szybkie odzyskanie sprawności działania ma istotne znaczenie dla Banku oraz zależność od źródeł zewnętrznych lub osób trzecich (wraz z określeniem alternatywnych mechanizmów sprawnego funkcjonowania lub wznowienia działalności w przypadku awarii);
 - b) możliwość odzyskania danych elektronicznych, w tym bezpiecznego odtworzenia kopii bezpieczeństwa, ich przechowywania i zabezpieczenia;
 - c) możliwość odzyskania danych niezbędnych do ponownego rozpoczęcia działalności, które przechowywane są w postaci innej niż elektroniczna;
 - d) konieczność zapewnienia bezpieczeństwa zarówno klientom Banku, jak i jego pracownikom, na terenie administrowanym przez Bank.
- 6) Podstawowym mechanizmem transferu ryzyka operacyjnego w Banku jest ubezpieczenie.
- 7) Stosowane w Banku ubezpieczenia pozwalają na zabezpieczenie się przed skutkami trudnych do przewidzenia zagrożeń lub występujących w Banku zidentyfikowanych nieprawidłowości o znaczących skutkach finansowych.
- 8) Osoba zajmująca się ubezpieczeniami dokonuje oceny zakładów ubezpieczeń, z którymi współpracuje m.in. na podstawie przekazywanych (raz w roku) przez Bank Zrzeszający analiz i informacji. Ocena dokonywana jest zgodnie z zapisami „Zasad oceny i akceptacji zakładów ubezpieczeń w BS w Łasinie”.
- 9) Bank dopuszcza również możliwość transferowania niektórych czynności związanych z działalnością bankową na zewnątrz (outsourcing).
- 10) Bank, przed zleceniem wykonywania czynności podmiotom zewnętrznym, weryfikuje w szczególności:
 - a) zgodność takiego działania z obowiązującym prawem;
 - b) sytuację ekonomiczno-finansową podmiotu, któremu powierza czynności;
 - c) zdolność podmiotu zewnętrznego do wykonywania powierzonych zadań;
 - d) ryzyko operacyjne wynikające z ograniczonej kontroli nad podmiotem.
- 11) Bank, powierzając wykonywanie czynności na zewnątrz, odpowiada za kontrolę działania firmy, w zakresie powierzonych zadań, w ramach obowiązującego prawa oraz jakość świadczonych przez ten podmiot usług, w związku z czym weryfikuje bezpieczeństwo i należyłą staranność zleconych czynności oraz zapewnia w zawieranych umowach - wyraźny podział odpowiedzialności pomiędzy Bankiem a usługodawcą.
- 12) Zlecenie czynności na zewnątrz uszczegóławia odrębna regulacja wewnętrzna Banku.

Ryzyko kapitałowe

1. Strategie zarządzania i planowania kapitałowego w BS w Łasinie

Bank zobowiązany jest do utrzymywania:

- 1) kapitału założycielskiego w wysokości nie niższej niż równowartość 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu sprawozdawczym,
- 2) sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - a) kapitał regulacyjny,

- b) kapitał wewnętrzny,
- 3) współczynników kapitałowych na poziomie co najmniej:
 - a) współczynnik kapitału podstawowego Tier I – **4,5%**,
 - b) współczynnik kapitału Tier I – **6%**,
 - c) łączny współczynnik kapitałowy – **8%**.

Długoterminowe cele kapitałowe Banku:

- 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności,
- 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej,
- 3) posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie, w 2017 r. – 13,255% , w 2018 – **13,875%**
- 4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie, w 2017 r. – 10,25% , w 2018 – **10,875%**,
- 5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie, w 2017 r. – 5,75% , w 2018 – **6,375%**,
- 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie **80%²**; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie **10%**,
- 7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił **90%** funduszy Tier I,
- 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do **5%** funduszu udziałowego, zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5% funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni,
- 9) przekazywanie na fundusze własne minimum **90%** nadwyżki bilansowej;
- 10) posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum **0,5%** sumy bilansowej Banku,
- 11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla określonych celów,
- 12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego.

2. Organizacja procesu zarządzania i planowania kapitałowego

1. Rada Nadzorcza:

- 1) zatwierdza procedury wewnętrzne Banku dotyczące procesu zarządzania i planowania kapitałowego, w tym szacowania kapitału wewnętrznego,
- 2) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania decyzji ze strategią zarządzania i planowania kapitałowego,
- 3) ocenia, czy działania Zarządu w zakresie zarządzania kapitałowego są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej.

² Wskaźnik ten będzie sumą limitów alokacji kapitału, nie może być wyższy niż 100% ponieważ byłby przekroczony przepis, o którym mowa w § 4 ust.1 pkt 2 lit. b niniejszej strategii, a nawet powinna być niższa, tak aby Bank posiadał bufor bezpieczeństwa

2. Zarząd:

- 1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację procedury w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w tym wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego,
- 2) wprowadza podział realizowanych w Banku zadań w zakresie zarządzania ryzykiem kapitałowym,
- 3) przekazuje Radzie Nadzorczej Banku okresową informację na temat wielkości funduszy własnych oraz wielkości wymogów kapitałowych przypadających na istotne rodzaje ryzyka,
- 4) podejmuje czynności mające na celu zapewnienie odpowiedniej wielkości funduszy własnych do skali działania Banku i ponoszonego ryzyka.

3. Zespół ds. ryzyk bankowych:

- 1) monitoruje poziom funduszy własnych, identyfikuje potrzeby kapitałowe;
- 2) ocenia stopień pokrycia funduszami różnych rodzajów ryzyka bankowego;
- 3) wskazuje na rozwiązania zmierzające do efektywnego wykorzystania funduszy własnych;
- 4) ocenia skalę zapotrzebowania Banku na zwiększenie funduszy własnych;
- 5) opracowuje propozycje zmierzające do odpowiedniego alokowania funduszy własnych;
- 6) wskazuje na sposoby ograniczania ryzyka w przypadku pojawienia się zagrożeń związanych z brakiem adekwatności kapitałowej Banku.

4. Pracownik monitorujący ryzyko bankowe:

- 1) opracowuje informację zarządczą z zakresu kapitału wewnętrznego i poziomu wewnętrznego współczynnika kapitałowego;
- 2) opracowuje propozycje aktualizacji procedury w zakresie zarządzania i planowania kapitałowego, w tym wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego;
- 3) monitoruje poziom adekwatności kapitałowej.

5. Kierownik działu księgowości, rozliczeń, sprawozdawczości i teleinformatyki:

- 1) gromadzi dane finansowe, potrzebne do monitorowania adekwatności kapitałowej Banku,
- 2) opracowuje informację zarządczą z zakresu łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i poziomów współczynników kapitałowych,
- 3) może wносить propozycje zmian do procedur wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko i szacowania kapitału wewnętrznego, w wypadku zaistnienia sytuacji specyficznej, której dotychczasowe procedury nie obejmowały.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka:

1. Raporty z zakresu adekwatności kapitałowej pozwalają kierownictwu Banku na dostęp do aktualnych, pełnych i rzetelnych informacji dotyczących ryzyka kapitałowego, tym samym umożliwiając kontrolę i ocenę stopnia realizacji przyjętej strategii w omawianym zakresie.
2. Zarząd Banku i Rada Nadzorcza Banku otrzymują sprawozdania zawierające informacje z przeprowadzonej analizy adekwatności kapitałowej:
Raporty sporządzane miesięcznie dla Zarządu:
 - a) Raport z szacowania kapitału wewnętrznego (Filar I i II),Raporty sporządzane kwartalnie dla Zarządu:
 - a) Raport z analizy adekwatności kapitałowej,
 - b) Raport z realizacji ustalonego przez RN apetytu na ryzyko.Raporty sporządzane rocznie dla Zarządu:

- a) Analiza istotności zidentyfikowanych rodzajów ryzyka.
- Raporty sporządzane kwartalnie dla Rady Nadzorczej:
- a) Raport z analizy adekwatności kapitałowej
- Raporty sporządzane półrocznie dla Rady Nadzorczej:
- a) Realizacja ustalonego przez RN apetytu na ryzyko.
- W przypadku wzrostu poziomu ryzyka kapitałowego raporty mogą być opracowywane częściowo.
3. System informacji zarządczej dostarcza informacji na temat:
- 1) poziomu, struktury i zmian w funduszach własnych,
 - 2) poziomu uznanego kapitału,
 - 3) poziomu i zmian współczynników kapitałowych, w tym struktury i zmian w aktywach ważonych ryzykiem,
 - 4) poziomu i struktury kapitału wewnętrznego,
 - 5) wyników testów warunków skrajnych,
 - 6) realizacji przyjętych limitów alokacji,
 - 7) realizacji planu kapitałowego.

4. Metody zarządzania poziomem adekwatności kapitałowej.

1. Bank zarządza poziomem adekwatności kapitałowej poprzez jednoczesne kreowanie wielkości funduszy własnych oraz wpływanie na poziom generowanego ryzyka.
2. Poziom adekwatności kapitałowej, mierzony wielkością współczynników kapitałowych, podlega systematycznemu monitorowaniu w okresach miesięcznych, natomiast mierzony wielkością wewnętrznego współczynnika kapitałowego w okresach kwartalnych, w przypadku, gdy wielkość wymogów kapitałowych lub poziom funduszy własnych będą zagrażać utrzymaniu współczynników kapitałowych lub wewnętrznego współczynnika kapitałowego na poziomach określonych w celach strategicznych, częstotliwość analizy poziomu adekwatności kapitałowej zostaje zwiększona.
3. W celu zapewnienia adekwatności funduszy własnych w relacji do poziomu ponoszonego ryzyka, Zarząd podejmuje działania o charakterze krótko- lub długoterminowym.
4. Do działań krótkoterminowych zaliczane są:
 - 1) przeprowadzanie śródrocznych odbiorów bilansu i zaliczenie, za zgodą właściwego organu, zweryfikowanego wyniku bieżącego do funduszy własnych,
 - 2) zmniejszenie wielkości aktywów ważonych ryzykiem,
 - 3) ograniczenie poziomu tych rodzajów ryzyka, które generują wymóg kapitałowy nieobjęty kapitałem regulacyjnym.
5. W zakresie zmniejszania wielkości aktywów ważonych ryzykiem Bank podejmuje czynności polegające na:
 - 1) krótkotrwałym ograniczeniu akcji kredytowej,
 - 2) lokowaniu nadwyżek wolnych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym (*które posiadają wagę ryzyka 0%*),
 - 3) lokowaniu nadwyżek wolnych środków za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w instrumenty dłużne o niskim ryzyku,
 - 4) przeprowadzeniu przeglądu portfela kredytowego celem wytypowania ekspozycji, w pełni i całkowicie zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, którym można byłoby przypisać preferencyjną wagę ryzyka,
 - 5) sprzedaży papierów wartościowych, którym w rachunku aktywów ważonych ryzykiem przypisywana jest waga ryzyka kontrahenta 100%,
 - 6) dokonaniu przeglądu zobowiązań pozabilansowych udzielonych, w celu upewnienia się, czy klient ma zamiar wykorzystać brakującą kwotę przyznanego kredytu

(zwłaszcza gdy ekspozycja jest związana z przedsięwzięciem inwestycyjnym, które zostało ukończone),

- 7) sprzedaży części posiadanego portfela kredytowego.
6. Działania zmierzające do ograniczenia pozostałych poziomów ryzyka będą polegały na:
 - 1) wyodrębnieniu tych rodzajów ryzyka, wygenerowały wymóg kapitałowy,
 - 2) przeanalizowanie przyczyn znacznego poziomu tych rodzajów ryzyka,
 - 3) wyeliminowanie tych przyczyn, jeżeli istnieje możliwość skutecznego zmniejszenia poziomu ryzyka w krótkim okresie czasu.
7. Do działań o charakterze długoterminowym, które będą zmierzały do utrzymania poziomu adekwatności kapitałowej na pożądanym poziomie zaliczane jest:
 - 1) systematyczne zwiększanie poziomu funduszy własnych,
 - 2) planowanie rozwoju Banku proporcjonalnie do przyrostu funduszy własnych,
 - 3) podejmowanie intensywnych działań naprawczych, restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych w celu zmniejszenia poziomu kredytów zagrożonych.
8. W zakresie zwiększania poziomu funduszy własnych będą podejmowane czynności polegające na dążeniu do wypracowania jak największej nadwyżki bilansowej.
9. Bank będzie również dążył do ograniczania wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka, a zwłaszcza na ryzyko kredytowe poprzez:
 - 1) poprawę jakości zarządzania ryzykiem,
 - 2) ograniczenie aktywów ważonych ryzykiem poprzez sterowanie strukturą aktywów,
 - 3) sprzedaż majątku trwałego, który nie jest przeznaczony do wykonywania czynności bankowych,
 - 4) ograniczanie stopnia koncentracji kredytów,
 - 5) uwzględnienie w polityce zabezpieczeń, techniki redukcji ryzyka kredytowego (np. gwarancje, kaucje).

Kapitałowe plany awaryjne.

- 1) Bank wdraża awaryjny plan kapitałowy w przypadku pojawienia się nagłego niebezpieczeństwa spadku współczynnika kapitału podstawowego Tier I, współczynnika kapitału Tier I, łącznego współczynnika kapitałowego poniżej odpowiednio **5,75%, 10,25%, 13,255%** lub obniżenia się wewnętrznego współczynnika kapitałowego poniżej **10%**.
- 2) Zagrożeniem dla właściwego poziomu regulacyjnych współczynników kapitałowych może być:
 - 1) w krótkim okresie czasu:
 - a) wzrost aktywów ważonych ryzykiem, a tym samym łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko powstały m.in. w wyniku wzrostu kredytów zagrożonych, wysokiego wzrostu wykorzystanych zobowiązań pozabilansowych udzielonych dotyczących finansowania,
 - b) spadek funduszy własnych w wyniku powstania straty finansowej, powstania strat pomniejszających fundusze własne z tytułu posiadanych przez Bank instrumentów wycenianych do wartości godziwej,
 - 2) w dłuższym okresie czasu:
 - a) prowadzenie nieproporcjonalnie wysokiego wzrostu sumy bilansowej Banku w stosunku do tempa wzrostu funduszy własnych,
 - b) zmiana otoczenia regulacyjnego,
- 3) Możliwość zaistnienia sytuacji awaryjnej identyfikowana jest w trakcie bieżącego monitorowania poziomu adekwatności kapitałowej Banku.

- 4) W krótkoterminowej perspektywie metodami przywrócenia współczynnika kapitału podstawowego Tier I, współczynnika kapitału Tier I oraz łącznego współczynnika do pożądanej wielkości są działania krótkoterminowe.
- 5) W kolejnym etapie planu awaryjnego będą podejmowane działania o charakterze długofalowym.
- 6) Oprócz działań krótkoterminowych i długofalowych Bank może zastosować następujące opcje naprawy:
 - a) zwrócić się do Spółdzielni o wsparcie kapitałowe z Funduszu Pomocowego. Jeżeli współczynniki kapitałowe będą niższe od minimum regulacyjnego powiększonego o obowiązujące bufory kapitałowe,
 - b) pozyskać pożyczkę podporządkowaną,
 - c) pozyskać nowych udziałowców,
 - d) dokonać sprzedaży portfela kredytów zaliczanych do kategorii „normalne”,
 - e) dokonać sprzedaży innych aktywów obciążonych największą wagą ryzyka,
 - f) pozyskać wkłady pieniężne.
- 7) Bank posiada szczegółowe zapisy, które zawierają:
 - 1) sposób koordynacji działań na poziomie kierownictwa,
 - 2) wskazanie komórek organizacyjnych / osób odpowiedzialnych za realizację zadań wskazanych w planie,
 - 3) ocenę stopnia dostępności awaryjnych źródeł zasilenia kapitału,
 - 4) terminy realizacji poszczególnych zadań.

Ryzyko braku zgodności

1. Strategia i procesy zarządzania:

- 1) Cele strategiczne w zakresie ryzyka braku zgodności obejmują:
 - a) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi;
 - b) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
 - c) dążenie i dbałość o:
 - wizerunek zewnętrzny Banku rozumianego jako instytucja zaufania publicznego,
 - pozytywny odbiór Banku przez klientów,
 - przejrzystość działań Banku wobec klientów,
 - stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.
- 2) Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - a) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności;
 - b) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
 - c) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
 - d) systematyczne podnoszenie kompetencji komórki ds. zgodności.
- 3) W zarządzaniu ryzykiem braku zgodności Bank przede wszystkim kładzie nacisk na prowadzenie działań zgodnych nie tylko z szeroko rozumianymi normami prawnymi (zewnętrznymi i wewnętrznymi), lecz również normami, które charakteryzują Bank, jako instytucję zaufania publicznego.

2. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności:

Rada Nadzorcza w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności:

- 1) nadzoruje wykonywanie przez Zarząd obowiązków dotyczących zapewniania zgodności zarówno w ramach funkcji kontroli, jak i zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 2) zatwierdza niniejsze zasady (w tym regulamin funkcjonowania komórki ds. zgodności) i nadzoruje ich przestrzeganie;
- 3) co najmniej raz w roku ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank, w oparciu o okresowe (w tym roczne) raporty komórki do spraw zgodności oraz informacje od Zarządu;
- 4) informuje Spółdzielnię o wynikach oceny, o której mowa w pkt. 3).

Zarząd w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności:

- 1) odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, w tym za ustanowienie stałej i skutecznie działającej komórki do spraw zgodności, organizację procesu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad jego funkcjonowaniem;
- 2) odpowiada za opracowanie, przyjęcie i wdrożenie oraz zapewnienie przestrzegania niniejszych zasad;
- 3) odpowiada za składanie sprawozdań Radzie Nadzorczej w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności;
- 4) w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu niniejszych zasad podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące.

W Banku rolę komórki ds. zgodności pełni stanowisko ds. zgodności, które w ramach przypisanych zadań wykonuje również zadania związane z kontrolą wewnętrzną; osoba zajmująca to stanowisko jest jednocześnie kierującą komórką ds. zgodności i kontroli wewnętrznej.

- 1) Komórka ds. zgodności i kontroli wewnętrznej podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu.
- 2) Kierujący komórką ds. zgodności i kontroli wewnętrznej ma zapewniony bezpośredni kontakt z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, tzn. ma prawo zgłaszania zagadnień dotyczących zgodności Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej, a także członkom Rady Nadzorczej lub Zarządu.
- 3) Działanie komórki ds. zgodności i kontroli wewnętrznej obejmuje zadania drugiego poziomu systemu kontroli wewnętrznej (drugiej linii obrony przed ryzykiem) polegające na zapewnianiu zgodności w działaniu całego Banku.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka:

- 1) Raporty o ryzyku braku zgodności skupiają się na podstawowych zadaniach, które ma spełniać zarządzanie ryzykiem braku zgodności, a więc dotyczą czynności podejmowanych w celu zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi przez Bank standardami postępowania.
- 2) Raporty z ryzyka braku zgodności zawierają m.in.:
 - a) zidentyfikowane ryzyka braku zgodności wraz z ich oceną oraz rekomendowanymi mechanizmami kontroli i ograniczania ryzyka, w tym informacje o profilu ryzyka;
 - b) podsumowanie wszystkich naruszeń compliance, które wystąpiły w okresie objętym raportem;
 - c) ocenę skuteczności rekomendowanych środków naprawczych, które były wydawane na bieżąco lub zawarte w poprzednim raporcie;
 - d) rodzaj i wyniki przeprowadzonych monitoringów i testów zgodności.
- 3) Raporty dotyczące ryzyka braku zgodności sporządzane są dla Rady Nadzorczej i Zarządu w okresach kwartalnych, najpóźniej **do 20 dnia kolejnego miesiąca po zakończeniu kwartału**, przy czym w raporcie informacje wynikające z oceny ryzyka

(która jest oparta na rocznej samoocenie w zakresie ryzyka operacyjnego) będą zawarte raz w roku.

- 4) Zestawienie raportów z obszarów ryzyka braku zgodności raz w roku jest przekazywane do Spółdzielni po otrzymaniu pisma od Zarządu Spółdzielni.

4. Ocena ryzyka braku zgodności

- 1) Ryzyko braku zgodności zostało uznane przez Bank jako ryzyko trudnomierzalne, stąd Bank ocenia ryzyko braku zgodności tylko poprzez szacowanie jakościowe.
- 2) Szacowanie jakościowe odbywa się w dwóch wymiarach:
 - oceny skutków zdarzeń, które mogą wystąpić;
 - oceny skutków zdarzeń, których wystąpienie zostało zarejestrowane.
- 3) Ocena skutków zdarzeń, które mogą wystąpić dokonywana jest w procesie samooceny przeprowadzanym w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami zarządzania ryzykiem operacyjnym. Wynikiem samooceny jest m.in. mapa ryzyka, w której potencjalne zdarzenia podlegają kategoryzacji, w zależności od prawdopodobieństwa i skutków ich wystąpienia.
- 4) Ocena skutków zdarzeń, których wystąpienie zostało zarejestrowane dokonywana jest w oparciu o rejestr naruszeń compliance, w którym przy każdym zarejestrowanym zdarzeniu komórka ds. zgodności i kontroli wewnętrznej określa jakie skutki miało lub mogło mieć zdarzenie w wymiarze: sankcji prawnych, kar finansowych lub naruszeń/utraty reputacji Banku.

5. Monitorowanie ryzyka braku zgodności

- 1) Monitorowanie ryzyka braku zgodności obejmuje:
 - a) analizę skali, częstotliwości, powtarzalności zarejestrowanych naruszeń compliance;
 - b) ocenę realizacji skutków zastosowanych środków ograniczających ryzyko (w tym: zaleceń komórki ds. zapewnienia zgodności i kontroli wewnętrznej);
 - c) ocenę realizacji zaleceń wydanych po kontrolach zewnętrznych;
 - d) analizę wyników samooceny przeprowadzonej w ramach obszaru ryzyka operacyjnego;
- 2) W ramach monitorowania wielkości i profilu ryzyka braku zgodności, komórka ds. zgodności i kontroli wewnętrznej:
 - a) wykorzystuje wyniki weryfikacji bieżącej pionowej oraz testowania pionowego, przeprowadzanych w zakresie funkcji kontroli;
 - b) może samodzielnie dokonywać testowania pionowego.

Informacje w zakresie zarządzania

1. Informacje o spełnieniu przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu wymogów określonych w art. 22aa Ustawy Prawo bankowe.

Rada Nadzorcza w 2017 r. funkcjonowała w niezmienionym od dnia wyborów przez Zebranie Przedstawicieli w roku 2014, 7-osobowym składzie:

- Przewodniczący RN – Mirosław Kochanek,
- Zastępca Przewodniczącego RN – Albin Lesiński,
- Sekretarz RN – Waldemar Sitnik,
- Członek RN – Janusz Cybulski,
- Członek RN – Krzysztof Kowalewski,
- Członek RN – Stanisław Kula,
- Członek RN – Tadeusz Puczkowski.

Rada Nadzorcza została powołana na 4-letnią kadencję. Rada sprawuje kontrolę i nadzór nad działalnością Banku.

Członkowie Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza jako organ kolegialny, podlegają ocenie zgodnie z „Procedurą oceny kwalifikacji członków RN oraz RN BS w Łasinie”. Celem oceny jest stwierdzenie, czy członkowie RN są w stanie w sposób konstruktywny analizować podejmowane przez Zarząd decyzje oraz sprawować skuteczny nadzór, a także czy posiadają wiedzę, niezbędną do realizacji czynności nadzorczych oraz czy ich reputacja osobista nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku. Zebranie Przedstawicieli dokonało oceny odpowiedniości członków RN, podczas której oceniło wykształcenie, posiadane kwalifikacje, doświadczenie zawodowe, a także odpowiedniość w zakresie nieposzlakowanej opinii. ZP oceniło także RN jako organ kolegialny: oceniło sprawowanie funkcji nadzorczych oraz reputację Banku. Zebranie Przedstawicieli w dniu 01.06.2017 r. w opisanym zakresie wydało ocenę pozytywną.

W 2017 roku został powołany Komitet Audytu spośród członków Rady.

Reasumując członkowie RN spełniają wymogi określone w art. 22aa Ustawy Prawo Bankowe.

Zarząd Banku w 2017 r. pracował w niezmiennym w stosunku do roku poprzedniego, 3-osobowym składzie:

- Prezes Zarządu – Wiesław Drożdża,
- Wiceprezes ds. finansowych – Maria Makuracka,
- Wiceprezes ds. handlowych – Małgorzata Wolnikowska-Staszczyk.

Zarząd kieruje działalnością Banku oraz reprezentuje Bank na zewnątrz. Pełnienie funkcji w Zarządzie Banku powinno stanowić główny obszar działalności zawodowej członka Zarządu. Spełnienie tego kryterium podlega ocenie Radzie Nadzorczej. Funkcjonująca w Banku „Procedura oceny kwalifikacji członków Zarządu oraz Zarządu BS w Łasinie” reguluje zasady przeprowadzenia przez Radę Nadzorczą oceny członków Zarządu oraz Zarządu jako organu kolegialnego. Celem oceny jest stwierdzenie czy członkowie Zarządu dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, w tym prowadzenia działalności Banku z zachowaniem bezpieczeństwa wkładów i lokat w nim zgromadzonych, a także czy posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji zarządzania ryzykiem oraz czy ich reputacja osobista nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku. Rada Nadzorcza dokonała oceny odpowiedniości członków Zarządu, podczas której oceniła wykształcenie, posiadane kwalifikacje, doświadczenie zawodowe, a także omówiła odpowiedniość w zakresie nieposzlakowanej opinii. Rada Nadzorcza oceniła również Zarząd jako organ kolegialny: oceniła sprawowanie funkcji nadzorczych oraz reputację Banku. Rada Nadzorcza wydała ocenę pozytywną.

Zasady wyboru członków Zarządu określa Ustawa Prawo Bankowe. Zasady zostały również uwzględnione w zapisach Statutu Banku, który udostępniony jest m.in. na stronie internetowej Banku. Prezes Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą. Powołanie Prezesa wymaga zgody Komisji Nadzoru Finansowego. Powołanie pozostałych członków Zarządu następuje przez Radę Nadzorczą na wniosek Prezesa Zarządu.

Funkcjonujący w Banku Zarząd został powołany zgodnie z wytycznymi opisanymi w niniejszym punkcie.

Zarząd kieruje bieżącą działalnością Banku, realizacja wykonanych przez niego zadań podlega ocenie i nadzorowi Rady Nadzorczej.

2. Informacja o utworzeniu Zespołu ds. ryzyk bankowych, liczba odbytych posiedzeń tego Zespołu.

W Banku funkcjonuje Zespół ds. ryzyk bankowych, będący organem opiniodawczo-doradczym Zarządu w zakresie:

- 1) efektywnego kształtowania struktury ilościowej i jakościowej aktywów i pasywów w celu optymalizacji dochodu, przy jednoczesnym zachowaniu pełnego bezpieczeństwa Banku,
- 2) monitorowania poziomu i jakości zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego.

W 2017 r. odbyło się 12 posiedzeń Zespołu.

3. Opis przepływu informacji na temat ryzyka kierowanych do Zarządu.

W Banku funkcjonuje „Wykaz informacji i sprawozdawczości zarządczej”, który formalizuje system informowania i raportowania dla Zarządu i Rady Nadzorczej m. in. informacji na temat ryzyk.

System sprawozdawczości zarządczej został dostosowany do wielkości Banku i profilu jego ryzyka i dostarcza informacji na temat:

- rodzaju i wielkości ryzyka w działalności Banku,
- profilu ryzyka,
- stopnia wykorzystania ustanowionych limitów,
- wyników przeprowadzonych testów warunków skrajnych,
- skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.

III. FUNDUSZE WŁASNE

1. Bank posiada fundusze własne, które w pełni pokrywają wymogi kapitałowe z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyk bankowych.
2. Wysokość funduszy własnych Banku od 01.01.2014 r. wyliczana jest zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR) i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26.06.2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi (CRD IV).

Główne ograniczenia zastosowane do wyliczania funduszy własnych dotyczą:

- 1) Wymaganej zgody KNF na zaliczenie do funduszy własnych udziałów wpłaconych po 28.06.2013 r..
- 2) Przyjęciu funduszu z aktualizacji wyceny majątku trwałego w wysokości 80% po uwzględnieniu 20% amortyzacji w 2017 roku.
3. Fundusze własne składają się z kapitału Tier I oraz kapitału Tier II.
4. Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2017 r..

Lp.	Kapitał podstawowy TIER I: Instrumenty i kapitały rezerwowe	Kwota w dniu ujawnienia	Przepis Rozporządzenia CRR
1.	Kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	10 142	Art.29 ust.1
2.	Fundusz ogólnego ryzyka	200	Art.26 ust 1
3.	Fundusz udziałowy	624	Instrumenty kapitałowe wyemitowane w związku z zastosowaniem zasady praw

			nabytych w odniesieniu do instrumentów stanowiących pomoc państwa, które spełniają wymogi zakwalifikowania do CET1 określone w art. 484-487.
4.	Wartości niematerialne i prawne	-5	Art. 36 ust. 1 lit. b)
5.	Skumulowane inne całkowite dochody	61	Art. 4 ust.1 pkt 100 i art.26 ust 1 lit d)
x	Tier I	11 022	x
x	Tier II	0	x
x	Fundusze własne	11 022	x

5. Wartość jednego udziału 460,00 zł.
6. Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.
7. Na dzień 31.12.2017 r. współczynniki kapitałowe kształtowały się następująco:

	Nazwa współczynnika	wartość minimalna	wartość osiągnięta przez Bank
I	Łączny współczynnik kapitałowy	8,00%	18,05%
II	Współczynnik kapitału podstawowe TIER 1	4,50%	18,05%
III	Współczynnik kapitału TIER	6,00%	18,05%

Z wyliczeń powyższych współczynników kapitałowych wynika, że posiadany przez Bank kapitał własny na 31.12.2017 r. jest wystarczający do skali ponoszonego ryzyka przez Bank. Nadwyżka łącznego współczynnika wypłacalności stanowi bufor kapitału na pokrycie potrzeb kapitałowych w przypadku wystąpienia zagrożenia kontynuacji działalności.

IV. Wymogi kapitałowe

1. Poniższa tabela przedstawia kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
1	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	248
2	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1
3	Ekspozycje wobec instytucji	2
4	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 274
5	Ekspozycje detaliczne	372
6	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	57
7	Ekspozycje kapitałowe	106
8	Inne pozycje	185
	RAZEM	4 245

2. BS stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych:

- 1) metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego,
- 2) metodę podstawowego wskaźnika w zakresie ryzyka operacyjnego.
3. Bank stosuje współczynnik wsparcia, o którym mowa w § 501 Rozporządzenia CRR.
Wartość aktywów ważonych ryzykiem obliczonych dla ekspozycji wobec małego lub średniego przedsiębiorcy (MŚP) dodatkowo Bank mnoży przez współczynnik wsparcia równy 0,7619.
4. Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka po zastosowaniu współczynnika wsparcia wobec (MŚP) wg stanu na 31.12.2017 r.:

Wyszczególnienie	Kwota
Ryzyko kredytowe	4 245
Ryzyko rynkowe	
Ryzyko operacyjne	641
Kapitał regulacyjny	4 886
Ryzyko kredytowe	4 704
Ryzyko rynkowe	
Ryzyko operacyjne	641
Ryzyko koncentracji zaangażowań, w tym: koncentracji dużych zaangażowani koncentracji w ten sam sektor gospodarczy koncentracji w ten sam region geograficzny koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia	
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	186
Ryzyko płynności	
Ryzyko kapitałowe	
Kapitał wewnętrzny	5 531
Współczynnik wypłacalności [%]	18,05
Wewnętrzny współczynnik wypłacalności [%]	15,94

5. Bank nie ogłasza informacji w zakresie ryzyka kredytowego kontrahenta, ponieważ w Banku nie występowały instrumenty pochodne oraz transakcje z przyrzeczeniem odkupu w rozumieniu art. 439 CRR.
6. Ujawnienia w zakresie bufora antycyklicznego na dzień 31.12.2017 r. przedstawia poniższa tabela:

Kwota specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego		
1	Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	61 075
2	Specyficzny dla instytucji wskaźnik bufora antycyklicznego	0%
3	Wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego	0

7. Obowiązek ujawniania wskaźnika globalnego znaczenia systemowego (CRR art. 441) nie dotyczy Banku.

V. RYZYKO KREDYTOWE

1. Bank tworzy rezerwy na ryzyko związane z działalnością banków oraz dokonuje wyceny i aktualizacji aktywów i zobowiązań pozabilansowych zgodnie z zasadami określonymi:
 - w Ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 330 z późniejszymi zmianami),
 - w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 01 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków (Dz. U. Nr 191, poz. 1279 z późn. zmianami),
 - w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 235, poz. 1589 z późniejszymi zmianami),
 - w polityce rachunkowości banku.
- 1) Do kategorii kredytów zagrożonych należą kredyty w sytuacji poniżej standardu, wątpliwej i straconej:
 - **kategoria „poniżej standardu”** – obejmuje ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące, ale nie przekracza 6 miesięcy, a sytuacja finansowo-ekonomiczna może stanowić zagrożenie terminowej spłaty ekspozycji;
 - **kategoria „wątpliwa”** - obejmuje ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy, ale nie przekracza 12 miesięcy, a sytuacja finansowo-ekonomiczna wskazuje, iż dłużnik poniósł tak wysokie straty, że istotnie naruszyły one jego kapitał własny;
 - **kategoria „stracone”** - obejmuje ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy lub ekspozycje wobec dłużników, przeciwko którym bank złożył wniosek o postępowanie egzekucyjne, a także wobec dłużników, których miejsce pobytu nie jest znane i majątek ich nie został ujawniony, a sytuacja finansowo-ekonomiczna spowodowała ogłoszenie upadłości dłużnika lub jest zła i nieodwracalna.
- 2) Dla potrzeb wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, **ekspozycję kredytową uznaje się za przeterminowaną**, jeżeli okres przeterminowania jest dłuższy niż **90 dni** oraz przeterminowana kwota przekracza: w przypadku ekspozycji detalicznych - **500,00 zł**, zaś w przypadku pozostałych kategorii ekspozycji - **3.000,00 zł**.
2. W celach naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych oraz odpisów aktualizacyjnych od ekspozycji kredytowych klasyfikowanych do poszczególnych kategorii („normalnej”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone”), stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 235 poz. 1589 z późniejszymi zmianami) oraz zasady określone w

wewnętrznej „Procedurze tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banku oraz wyceny pozostałych aktywów”.

Ustalenie korekt wartości i rezerw dokonywane jest zgodnie z „Procedurą tworzenia rezerw celowych na ryzyko...” oraz ww. Rozporządzeniem Ministra Finansów. Wysokości utworzonych rezerw celowych oraz odpisów aktualizacyjnych wynoszą odpowiednio:

- 1,5% kwoty ekspozycji kredytowych zakwalifikowanych do kategorii „pod obserwacją,
- 20% kwoty ekspozycji kredytowych zakwalifikowanych do kategorii „poniżej standardu”,
- 50% kwoty ekspozycji kredytowych zakwalifikowanych do kategorii „wątpliwe”,
- 100% kwoty ekspozycji kredytowych zakwalifikowanych do kategorii „stracone”.

3. **Ekspozycje kredytowe** według wartości bilansowej (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2017 r., z uwzględnieniem technik ograniczania ryzyka kredytowego oraz średnią kwotą ekspozycji w okresie od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. w **podziale na klasy ryzyka** przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Wyszczególnienie klas ryzyka	Stan na dzień 31.12.2017 r. w zł
1.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec jednostek samorządu terytorialnego i władz lokalnych	15 511 353,80
2.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	41 675,64
3.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec wielostronnych banków rozwoju	0,00
4.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec organizacji międzynarodowych	0,00
5.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec przedsiębiorców	42 531 857,32
6.	ekspozycje detaliczne lub warunkowe ekspozycje detaliczne	6 112 767,34
7.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe zabezpieczone na nieruchomościach	0,00
8.	ekspozycje przeterminowane	719 171,22
9.	ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	0,00
10.	ekspozycje z tytułu obligacji zabezpieczonych	0,00
11.	pozycje sekurytyzacyjne	0,00

12.	ekspozycje krótkoterminowe wobec instytucji i przedsiębiorców	0,00
13.	ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	0,00
14.	inne ekspozycje	1 307 336,33
RAZEM		66 224 161,65

4. Bank przyjmuje, że istotne klasy branż wyznaczają branże, które stanowią przynajmniej 10% łącznej kwoty ekspozycji kredytowych. Gospodarstw domowych nie traktuje się jako osobnej branży, stąd też wartość tych ekspozycji nie podlega ocenie z punktu widzenia istotności branży. Zgodnie z ww. kryterium istotności, za branże istotne uznaje się „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (Klasa 7.) oraz „Administrację publiczną i obronę narodową, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” (Klasa 2.).

Strukturę zaangażowania Banku w poszczególnych branżach (z przyznanymi liniami kredytowymi i udzielonymi gwarancjami) w rozbiciu na klasy ekspozycji według stanu na dzień 31.12.2017 roku przedstawia poniższa tabela:

Sektor gospodarki	zaangażowanie (bilansowe i pozabilansowe) na 31.12.2017 r.	udział w obliżu kredytowym i pozabilansie na 31.12.2017 r.
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	42 050 862,80	59,77%
Górnictwo i wydobywanie	0,00	0,00%
Przetwórstwo przemysłowe	1 777 131,51	2,53%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.	0,00	0,00%
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,00	0,00%
Budownictwo	21 300,00	0,03%
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 866 568,14	2,65%
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0,00	0,00%
Transport i gospodarka magazynowa	130 740,65	0,19%
Informacja i komunikacja	0,00	0,00%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 951 801,06	2,77%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0,00	0,00%

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	238 750,00	0,34%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0,00	0,00%
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	15 513 076,00	22,05%
Edukacja	0,00	0,00%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	80 000,00	0,11%
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,00	0,00%
Pozostała działalność usługowa	0,00	0,00%
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0,00	0,00%
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0,00	0,00%
Inne	120 000,00	0,17%
Osoby fizyczne	6 604 633,36	9,39%
Razem	70 354 863,52	100,00%

Struktura branżowa ekspozycji w rozbiu na klasy ekspozycji przedstawia się następująco:

Klasa ekspozycji	zaangażowanie (bilansowe i pozabilansowe) na 31.12.2016 r. wartość w zł
Ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec przedsiębiorców, w tym:	46 285 353,10
-Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	42 050 862,80
Przetwórstwo przemysłowe	1 777 131,51
Budownictwo	21 300,00
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 866 568,14
Transport i gospodarka magazynowa	130 740,65
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	80 000,00
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	238 750,00
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,00
Inne	120 000,00
Ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec jednostek samorządu terytorialnego i władz lokalnych, w tym:	15 513 076,00

Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	15 513 076,00
Razem	61 798 429,10

5. Zgodnie z przyjętym kryterium istotności **struktura ekspozycji** według **okresów zapadalności w podziale na istotne klasy ekspozycji** według wartości nominalnej - stan na dzień 31.12.2017r. prezentuje się następująco (dane w tys. zł):

Okresy zapadalności	a'vi sta	do 1 roku	1-2 lat	2-5 lat	5-10 lat	10-20 lat	powyżej 20 lat
Należności od sektora niefinansowego		9 165	7 988	14 333	12 424	4 751	1 251
-przedsiębiorstwa i instyt. niekomerc.		984	1 150	1 263	289	0	453
-eksp .detaliczne		8 181	6 838	13 070	12 135	4 751	798
Należności od sektora instyt. rządowych i samorząd.		1 769	1 868	6 323	5 063	490	0
RAZEM		10 934	9 856	20 656	17 487	5 241	1 251

6. **Strukturę ekspozycji zagrożonych** w rozbiciu na **istotne branże** według stanu na dzień 31.12.2017 r. przedstawiają poniższe tabele:

a)

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Wartość w zł
Należności zagrożone (kredyt+odsetki)	523 581,06
Kredyty zagrożone	516 302,18
Rezerwy celowe	69 122,48
Korekta wartości	88,10
Odsetki	7 278,88
RAZEM (wartość bilansowa)	454 370,48

b)

Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	Wartość w zł
Należności zagrożone (kredyty +odsetki)	0,00
Kredyty zagrożone	0,00
Rezerwy celowe	0,00
Korekta wartości	0,00
Odsetki	0,00
RAZEM (wartość bilansowa)	0,00

c) kształtowanie się kwot **korekt wartości** w okresie roku obrachunkowego:

Branża	Stan na początek roku obrachunkowego	Stan na koniec roku obrachunkowego
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, w tym:	325 477,20	313 770,55
- sytuacja normalna i pod obserwacją	321 685,84	313 682,45
- sytuacje zagrożone	0,00	88,10
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, w tym:	2 468,27	2 468,27
- sytuacja normalna i pod obserwacją	2 468,27	3 476,38
- sytuacje zagrożone	0,00	0,00

d) kształtowanie się **stanów rezerw celowych i odpisów aktualizacyjnych** na odsetki w okresie roku obrachunkowego:

Branża	Stan na początek roku obrachunkowego	Stan na koniec roku obrachunkowego
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, w tym:	102 698,45	120 080,05
- sytuacja normalna i pod obserwacją	10 706,93	50 957,57
- sytuacje zagrożone	91 991,52	69 122,48
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, w tym:	0,00	0,00
- sytuacja normalna i pod obserwacją	0,00	0,00
- sytuacje zagrożone	0,00	0,00

7. **Ekspozycje zagrożone sektora niefinansowego ogółem** w wartości bilansowej, tj. po pomniejszeniach o utworzone rezerwy celowe i odpisy aktualizacyjne oraz pobraną prowizję od udzielonych kredytów, rozliczaną w czasie metodą ESP, według stanu na 31.12.2017r. przedstawiają się w następujący sposób:

Ekspozycje zagrożone	Wartość w zł
Należności zagrożone (kredyt + odsetki)	1 280 540,19
Kredyty zagrożone	995 570,55

Rezerwy celowe i odpisy na odsetki	561 368,97
Korekta wartości	88,10
Odsetki	284 969,64
RAZEM (wartość bilansowa)	719 083,12

8. Informacja o stanie i zmianach korekt wartości oraz rezerw celowych z tytułu ekspozycji zagrożonych w okresie roku obrachunkowego.

a) Stosowane przez Bank korekty wartości stanowią prowizje pobrane od udzielonych kredytów, rozliczane w czasie wg metody ESP, ich stany kształtowały się następująco:

- saldo początkowe korekt wartości w okresie roku obrachunkowego, tj. saldo na dzień 01.01.2017r. wynosiło **0,00** (w 2017r. nastąpiła ustawowa zmiana ewidencji przychodów zastrzeżonych)
- saldo końcowe korekt wartości w okresie roku obrachunkowego, tj. saldo na dzień 31.12.2017r. wynosiło **88,10**

b) Ekspozycje zagrożone na dzień 31.12.2017r. stanowiły kwotę **1 280 540,19** (na którą składają się kapitał i odsetki); na te należności została utworzona rezerwa celowa oraz odpisy aktualizacyjne na odsetki w wysokości **561 368,97**, przy czym uwzględniono pomniejszenie podstawy tworzenia rezerwy o kwotę nierozliczonej prowizji ESP, tj. **88,10**.

Stany rezerw na ekspozycje zagrożone w okresie roku obrachunkowego wynosiły:

- saldo początkowe, tj. stan na dzień 01.01.2017r. – **900 856,62**
- saldo końcowe, tj. stan na dzień 31.12.2017r. – **626 375,56**

a) Dokonane odpisy należności nieściągalnych przedstawia poniższe zestawienie:

Tytuł odpisu	Sposób dokonania odpisu		
	w ciężar utworzonych rezerw	w ciężar kosztów operacji finansowych	w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych
Umorzenie należności	34 967,61	0,00	0,00
Razem:	34 967,61	0,00	0,00

b) Szczegółowe informacje o stanie i zmianach rezerw celowych zawiera następująca tabela:

TREŚĆ	Stan na początek roku obrotowego	Zwiększenie (konto 7602)	Rozwiązanie (konto 8602)	Stan rezerw na koniec roku obrotowego	Wymagany poziom rezerw celowych
Rezerwy celowe od należności od sektora niefinans., w tym:	900 856,62	205 680,43	445 193,88	626 375,56	626 375,56
- w sytuacji normalnej	17 674,88	11 026,69	15 969,32	12 698,94	12 698,94

- pod obserwacją	12 480,66	77 393,17	2 679,38	52 307,65	52 307,65
- poniżej standardu	40 699,98	22 298,66	16 890,47	25 909,04	25 909,04
- wątpliwe	95 024,90	34 135,62	140 108,99	40 870,24	40 870,24
- stracone	734 976,20	60 826,29	269 545,72	494 589,69	494 589,69
Rezerwy celowe od należności sektora budżetowego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
OGÓŁEM	900 856,62	205 680,43	445 193,88	626 375,56	626 375,56

Łącznie w całym roku obrachunkowym utworzono rezerwy w wysokości 205 680,43 zł, natomiast rozwiązano rezerwy na kwotę 445 193,88 zł.

Różnice w obrotach w kategorii utworzonych rezerw celowych ogółem i na kredyty konsumpcyjne oraz na należności w sytuacji poniżej standardu, wątpliwej oraz straconej wynikają z przenoszenia w przypadku zmiany sytuacji klienta (z konta „2x8” na konto „2x8”), utworzonych wcześniej rezerw celowych do nowej sytuacji, bez rozwiązywania wcześniej utworzonej rezerwy i tworzenia całości rezerwy odpowiadającej nowej kategorii kredytu (czyli częściowo z pominięciem konta „760” oraz „860”):

- przeniesienie rezerwy celowej z sytuacji normalnej do sytuacji straconej (-33,31 zł),
- przeniesienie rezerwy celowej z sytuacji pod obserwacją (łącznie kwota -34 886,80 zł), w tym:
 - do sytuacji poniżej standardu (-1 846,80 zł)
 - do sytuacji wątpliwej (-33 040,00 zł)
- w kategorii poniżej standardu (łącznie kwota -20 199,13 zł), w tym przeniesienie rezerwy celowej:
 - do sytuacji poniżej standardu z kategorii pod obserwacją (+1 846,86 zł)
 - z sytuacji poniżej standardu do sytuacji wątpliwej (-22 045,93 zł)
- w kategorii wątpliwej (łącznie kwota +51 818,71 zł), w tym przeniesienie rezerwy celowej:
 - do sytuacji wątpliwej z sytuacji poniżej standardu i pod obserwacją (+55 085,93 zł)
 - do sytuacji straconej (-3 267,22 zł)
- w kategorii straconej (łącznie kwota -31 667,08 zł), w tym:
 - przeniesienie rezerwy celowej do sytuacji straconej (-3 300,53 zł) z sytuacji pod obserwacją i wątpliwej
- umorzenie kredytów w ciężar rezerw celowych (+34 967,61 zł).

VI. TECHNIKI REDUKCJI RYZYKA KREDYTOWEGO

1. Bank korzysta z technik redukcji ryzyka kredytowego w ograniczonym zakresie. Stosowana jest rzeczywista i nierzeczywista ochrona kredytowa, według metody uproszczonej ujmowania zabezpieczeń.

2. **Ochrona kredytowa rzeczywista** oznacza, że w przypadku niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, niewypłacalności, upadłości lub innego dotyczącego kontrahenta zdarzenia kredytowego określonego w transakcji, Bank może upłynnić, dokonać transferu, przejąć lub zatrzymać zabezpieczenie. W przypadku **ochrony kredytowej nierzeczywistej** strona trzecia umowy zobowiązuje się do zapłacenia określonej kwoty, w przypadku powstania niewypłacalności dłużnika.

Metoda uproszczona ujmowania zabezpieczeń oznacza, że w przypadku ochrony kredytowej rzeczywistej, rezydualny termin rozliczenia ochrony kredytowej nie może być krótszy od rezydualnego terminu zapadalności ekspozycji.

3. Do ochrony kredytowej rzeczywistej zalicza się:

- blokada środków na rachunku
- pełnomocnictwo do rachunku
- cesja wierzytelności z umów handlowych i ubezpieczeniowych
- przewłaszczenie/cesja
- hipoteka mieszkaniowa, komercyjna lub pozostała
- przystąpienie do długu

4. Ochrona kredytowa nierzeczywista obejmuje następujące zabezpieczenia:

- weksel lub poręczenie wekslowe
- poręczenie cywilne
- gwarancja

5. Poza szczegółowymi warunkami, które musi spełniać zabezpieczenie, aby móc pozostać **uznanym rodzajem zabezpieczenia**, wszystkie zabezpieczenia rzeczywiste, stanowiące podstawę do stosowania technik redukcji ryzyka kredytowego, muszą spełniać następujące warunki:

- 1) Bank posiada prawo do szybkiego upłynnienia lub zatrzymania tego zabezpieczenia w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika, jego niewypłacalności lub upadłości,
- 2) zabezpieczenie występuje w wykazie uznanych aktywów zawartym w art. 197-200 CRR,
- 3) zabezpieczenie jest płynne, co należy rozumieć jako sytuację, gdy w przypadku sprzedaży można uzyskać cenę netto nieodbiegającą od cen rynkowych,
- 4) wartość zabezpieczenia jest stabilna.

6. Poza szczegółowymi warunkami, które musi spełniać zabezpieczenie, aby móc pozostać **uznanym rodzajem zabezpieczenia**, wszystkie zabezpieczenia nierzeczywiste, stanowiące podstawę do stosowania technik redukcji ryzyka kredytowego, muszą spełniać następujące warunki:

- 1) dostawca zabezpieczenia jest uwzględniany w wykazie uznanych dostawców zawartym w art. 201 CRR
- 2) umowa zabezpieczenia występuje w wykazie umów zawartym w art. 203 CRR
- 3) umowa ubezpieczenia jest prawnie skuteczna i egzekwowalna w stopniu zapewniającym odpowiednią pewność co do wysokości zabezpieczenia.

7. **Za uznane zabezpieczenia rzeczywiste** Bank przyjmuje:

- 1) środki pieniężne zdeponowane w Banku, *(art. 197 ust. 1 lit. a CRR)*
- 2) dłużne papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa lub NBP, *(art. 197 ust. 1 lit. b CRR)*
- 3) środki pieniężne zdeponowane w innym banku, *(art. 200 lit. a CRR)*

Na dzień 31.12.2017r. Bank posiadał w swoim portfelu ekspozycje zabezpieczone przez uznane zabezpieczenia w wysokości **100 000,00 zł** wg wartości nominalnej.

8. **Za uznanych dostawców oraz umowę ochrony kredytowej nieruchomości** Bank przyjmuje:

- 1) gwarancję Skarbu Państwa lub Narodowego Banku Polskiego, *(art. 201 ust. 1 lit. a oraz art. 203 CRR)*
- 2) gwarancję jednostki samorządu terytorialnego i władze lokalne, *(art. 201 ust. 1 lit. b oraz art. 203 CRR)*
- 3) gwarancję innego banku, *(art. 201 ust. 1 lit. f oraz art. 203 CRR)*
- 4) regwarancję Skarbu Państwa wynikającą z udzielenia Bankowi gwarancji przez Bank Gospodarstwa Krajowego na realizację programów rządowych.

9. Bank stosuje następujące zasady obliczania wartości zabezpieczenia:

- 1) W przypadku stosowanych przez Bank zabezpieczeń rzeczywistych za wartość zabezpieczenia przyjmuje się jego wartość rynkową. *(art. 222 ust. 2 CRR)*.
- 2) Jeżeli zabezpieczeniem są dłużne papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa lub NBP, to do obliczenia ich wartości rynkowej Bank stosuje stopę dyskonta równą 20%. *(art. 222 ust. 6 lit. b CRR)*.
- 3) W przypadku stosowanych przez Bank zabezpieczeń nieruchomościowych za wartość zabezpieczenia przyjmowana jest kwota, którą dostawca zabezpieczenia zobowiązał się uiścić w przypadku niedotrzymania terminu płatności przez kredytobiorcę lub zaistnienia innych określonych zdarzeń kredytowych. *(art. 332 ust. 1 CRR)*.

VII. KORZYSTANIE Z OCEN ZEWNĘTRZNYCH INSTYTUCJI OCENY WIARYGODNOŚCI KREDYTOWEJ (ECAI)

1. Bank korzysta z ocen jakości kredytowej nadanych przez następujące zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej (ECAI):
 - a) Fitch Ratings
 - b) Moody's Investors Service
 - c) Standard and Poor's Ratings Services.
2. Jeżeli nadane oceny odpowiadają różnym wagom ryzyka, wówczas Bank uwzględnia tę ocenę, której odpowiada wyższa waga ryzyka.
3. Jeżeli dostępne są więcej niż dwie oceny kredytowe sporządzone przez wyznaczone ECAI dla danej pozycji z ratingiem, wówczas uwzględnia się te dwie spośród nich, z którymi wiążą się najniższe wagi ryzyka, z zastrzeżeniem że: jeżeli dwie najniższe wagi ryzyka różnią się od siebie, przypisuje się wyższą z nich.

4. Do momentu ustalenia standardu technicznego dotyczącego odpowiedników stopni jakości kredytowej ECAI w skali CRR, Bank uzależnia stopień jakości kredytowej od oceny wiarygodności kredytowej w następujący sposób:

Stopień jakości kredytowej	Ocena wiarygodności kredytowej		
	Fitch Ratings	Moody's Investors Service	Standard and Poor's Ratings Services
1	AAA do AA-	Aaa do Aa3	AAA do AA-
2	A+ do A-	A1 do A3	A+ do A-
3	BBB+ do BBB-	Baa1 do Baa3	BBB+ do BBB-
4	BB+ do BB-	Ba1 do Ba3	BB+ do BB-
5	B+ do B-	B1 do B3	B+ do B-
6	CCC+ i poniżej	Caa1 i poniżej	CCC+ i poniżej

5. Bank uzależnia przyznanie wagi ryzyka od stopnia jakości kredytowej, który przypisano rządowi polskiemu wg następującej tabeli:

Stopień jakości kredytowej rządu polskiego	1	2	3	4	5	6
Waga ryzyka ekspozycji	20%	50%	100%	100%	100%	150%

5. Na dzień 31.12.2017r. ocena ratingowa rządu polskiego przedstawiała się następująco:

	Fitch Ratings	Moody's Investors Service	Standard and Poor's Ratings Services
Ocena wiarygodności kredytowej	A-	A2	BBB+
Stopień jakości kredytowej	2	2	3
Waga ryzyka ekspozycji	50%	50%	100%

Wartość ekspozycji wobec instytucji oraz podmiotów sektora publicznego, przyporządkowanych stopniowi jakości kredytowej rządu polskiego „2”, a co za tym idzie podlegających wadze ryzyka 20% na dzień 31.12.2017 r. wynosiła **41 675,64 zł**.

VIII. RYZYKO RYNKOWE

W 2017 roku Bank nie prowadził działalności dewizowej i nie tworzył wymogu kapitałowego w zakresie ryzyka walutowego.

IX. RYZYKO OPERACYJNE

1. Łączna kwota ekspozycji na ryzyko operacyjne wyznaczana jest według metody wskaźnika bazowego i równa jest wymogowi w zakresie funduszy własnych dla ryzyka operacyjnego pomnożonemu przez **12,5**.
2. Bank wylicza podstawę do wyznaczenia wymogu kapitałowego, jako średnią arytmetyczną za okres trzech lat, wyników obliczonych jako suma poniższych pozycji rachunku zysków i strat Banku, ustalonych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o rachunkowości, przy czym każda pozycja musi być uwzględniona odpowiednio ze znakiem dodatnim lub ujemnym.

- a. przychody z tytułu odsetek;
 - b. koszty z tytułu odsetek;
 - c. przychody z tytułu prowizji;
 - d. koszty z tytułu prowizji;
 - e. przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o stałej/zmiennej kwocie dochodu;
 - f. wynik operacji finansowych;
 - g. pozostałe przychody operacyjne.
3. Wynik, o którym mowa w pkt. 4:
- a. może uwzględniać (jeżeli takie pozycje będą występować): koszty z tytułu opłat za usługi outsourcingowe określone w art. 6a ustawy Prawo bankowe, dostarczone przez podmiot, który jest w stosunku do Banku podmiotem dominującym lub zależnym albo podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec Banku lub podmiotem podlegającym nadzorowi właściwych władz lub nadzorowi równoważnemu na podstawie odrębnych przepisów;
 - b. nie uwzględnia:
 - salda utworzonych i rozwiązanych rezerw celowych;
 - kosztów operacyjnych, w tym kosztów z tytułu opłat za usługi na rzecz Banku, z zastrzeżeniem podpunktu a,
 - zrealizowanych zysków i strat ze sprzedaży pozycji z portfela instrumentów dostępnych do sprzedaży,
 - przychodów z tytułu zdarzeń nadzwyczajnych lub występujących nieregularnie,
 - przychodów z tytułu odszkodowań uzyskanych z tytułu ubezpieczenia,
 - przychodów z tytułu dywidend otrzymanych od podmiotu, który jest w stosunku do Banku podmiotem dominującym lub zależnym albo podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec Banku, jeśli umożliwi to uniknięcie podwójnego naliczania przychodów wewnątrzgrupowych.
4. Średnią arytmetyczną, o której mowa w pkt. 2, oblicza się, z zastrzeżeniem podpunktu f-g, na koniec roku obrotowego na podstawie wyników z ostatnich trzech, dwunastomiesięcznych okresów.
5. Jeżeli dane finansowe nie zostały zbadane przez biegłego rewidenta, Bank może wykorzystać dane szacunkowe. Po uzyskaniu opinii z badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta Bank dokonuje niezwłocznie stosownej aktualizacji wyniku.
6. Wyniku za którekolwiek z trzech lat obrotowych, jeżeli jest ujemny lub równy zero, nie uwzględnia się w obliczeniach średniej arytmetycznej.
7. Podstawę oblicza się jako iloraz sumy dodatnich wartości wyników oraz liczby lat z dodatnimi wartościami wyników.
8. Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego, według metody wskaźnika bazowego, oblicza się według poniższego wzoru:

$$K = \frac{\sum_{i=-3}^{-1} \max(w_i; 0)}{n} \times 15 \%$$

gdzie:

w_i – roczny wynik w i-tym roku ustalony zgodnie z pkt 3-4

n – liczba lat w których $w_i > 0$.

Przy obliczaniu wymogu na dany rok obrotowy ($i = 0$), uwzględnia się rok, na koniec którego dokonuje się obliczeń ($i = -1$) i dwa kolejne lata go poprzedzające ($i = -2, -3$).

Ujawnienia w zakresie ryzyka operacyjnego wynikające m.in. z Rekomendacji M.

Ryzyko operacyjne jest to możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Bank oblicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wg metody wskaźnika bazowego.

Klasyfikacja zdarzeń operacyjnych służy identyfikacji przyczyn powstania tych zdarzeń pomiarowi ryzyka operacyjnego oraz wykorzystania narzędzi statystycznych. Bank klasyfikuje zdarzenia wg 7 kategorii.

W 2017 r. łącznie zarejestrowano 109 zdarzeń operacyjnych, z czego 59,63% tych zdarzeń to zdarzenia zaklasyfikowane do kategorii „Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzania procesami operacyjnymi”, 33,94% to zdarzenia zaklasyfikowane do kategorii „Systemy”, 6,42% to zdarzenia zaklasyfikowane do pozostałych kategorii.

Zaistniałe w 2017 r. zdarzenia nie spowodowały wymiernych strat finansowych Banku. Przeprowadzone, na podstawie zmierzonego ryzyka, testy warunków skrajnych wykazały, że regulacyjny wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne jest wystarczający. Można stwierdzić, że ryzyko operacyjne kształtuje się na umiarkowanie niskim poziomie. W celu zapobiegania występowaniu incydentów związanych z ryzykiem operacyjnym zastosowano następujące działania prewencyjne: szkolenia pracowników, kontrole wewnętrzne, przeprowadzono przegląd limitów.

Rejestr zdarzeń ryzyka operacyjnego w 2017 r.

Lp.	Podział wg kategorii	Razem	Straty brutto
1	Oszustwa wewnętrzne	-	Straty z tytułu ryzyka operacyjnego związane były ściśle z bieżącą działalnością Banku i eksploatacją urządzeń i w porównaniu do regulacyjnego wymogu kapitałowe na ryzyko operacyjne były niewysokie.
2	Oszustwa zewnętrzne	7	
3	Zasady dot. zatrudniania oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	-	
4	Klienci, produkty i praktyki operacyjne	-	
5	Szkody związane z aktywami rzeczowymi	-	
6	Zakłócenia działalności Banku i awarie systemów	37	
7	Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	65	
Razem		109	

X. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE

1. Zasady rachunkowości stosowane w Banku przyjęte Uchwałą Zarządu nr 99/2017 z dnia 13.12.2017 r. są zgodne z ustawą z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości oraz z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 23.06.2017 r., 5.07.2017 r. i 12.10.2017 r. z mocą obowiązującą od dnia 01.01.2017 roku.
2. W 2017 r. nie wystąpiły przeszacowania pozycji bilansowych, których skutki należało odnieść w fundusze własne.
3. Bank stosuje następujące zasady wyceny aktywów finansowych i zobowiązań finansowych:
 - 1) Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu wycenia się wg wartości rynkowej, a dla których nie istnieje aktywny rynek wg. wartości godziwej. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się wg. wartości godziwej.
 - 2) Udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności własne banku, które nie są przeznaczone do obrotu wycenia się w kwocie wymagającej zapłaty, która obejmuje również odsetki od należności, pomniejszone o odpisy z tytułu rezerw celowych, utraty

wartości lub nieściągalności oraz odpisy aktualizujące na odsetki, z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej.

- 3) Środki trwałe i środki trwałe w budowie oraz wartości niematerialne i prawne, w tym wartość firmy, wycenia się według ceny nabycia lub koszty wytworzenia pomniejszonym o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe oraz w szczególnych przypadkach o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny nabycia, to wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego składnika lub według wartości godziwej.
4. Bank nie dokonywał w 2017 r. przeszacowań, które miałyby wpływ na wielkość funduszy podstawowych lub uzupełniających.
5. Bank posiadał na dzień 31.12.2017 r. akcje, udziały, wg poniższego zestawienia.

Nazwa jednostki	Ilość	Wartość (w zł)	Sposób wyceny
SGB S.A w Poznaniu (akcje)	9 101	910 100,00	cena nabycia
TUW w Poznaniu (udziały)	100	0,00	cena nabycia
RSP Linowo (udział)	1	5 000,00	cena nabycia
SKR Rogózno (udział)	1	1 000,00	cena nabycia
IPS (udział)	1	1 000,00	cena nabycia
RAZEM		917 100,00	X

Ponadto w ekspozycjach kapitałowych Bank ujmuje bankowe papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności o wartości 400 000,00 zł (400 sztuk po 1 000,00 zł).

XI. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ DLA POZYCJI ZAKWALIFIKOWANYCH DO PORTFLEA BANKOWEGO

1. Do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank wykorzystuje następujące metody:
 - 1) Lukę przeszacowania. Analiza luki przeszacowania stanowi narzędzie, które polega na zestawieniu wszystkich aktywów i pasywów wrażliwych w zdefiniowanych przez Bank przedziałach przeszacowania uwzględniających pierwszy możliwy termin zmiany stóp procentowych, Bank dokonuje tego zestawienia w podziale na poszczególne stawki referencyjne.
 - 2) Metodę wyniku odsetkowego. Podstawą do zastosowania metody wyniku odsetkowego/symulacji zmian wyniku odsetkowego jest luka przeszacowania. Metoda wyniku odsetkowego pozwala na oszacowanie zmian w wyniku odsetkowym dla pozycji o terminach przeszacowania do 12 miesięcy.
 - 3) Metodę zaktualizowanej wartości ekonomicznej. Metoda zaktualizowanej wartości ekonomicznej pozwala na ocenę w jakim stopniu zmiana stóp procentowych wpływa na zmianę wartości ekonomicznej Banku.
 - 4) Analizę wskaźników ekonomicznych związanych z ryzykiem stopy procentowej.

Bank do analizy stosuje następujące wskaźniki:

- udział aktywów wrażliwych w sumie bilansowej
- udział pasywów wrażliwych w sumie bilansowej

- udział aktywów wrażliwych o stałej stopie procentowej w aktywach wrażliwych
 - udział pasywów wrażliwych o stałej stopie procentowej w pasywach wrażliwych
 - udział aktywów wrażliwych o poszczególnych stopach bazowych w aktywach wrażliwych
 - udział pasywów wrażliwych o poszczególnych stopach bazowych w pasywach wrażliwych.
2. Bank przyjmuje, że zmiana stóp procentowych sama w sobie nie jest źródłem potencjalnych strat. Narażenie na negatywne oddziaływanie na wyniki Banku związane jest w najistotniejszym stopniu z występującymi różnicami w wielkościach aktywów i pasywów przeszacowywanych w poszczególnych przedziałach oraz nierównomierną skalą zmian wysokości poszczególnych stóp referencyjnych.
 3. Ryzyko stopy procentowej związane jest ze zmianą stóp procentowych zewnętrznych w stosunku do banku (stopy procentowe NBP, stawki rynku międzybankowego, rentowność bonów skarbowych oraz obligacji, kształtowana na przetargach), która to zmiana może okazać się dla banku niekorzystna – konsekwencją zmian będzie spadek wyniku z tytułu odsetek.
 4. Nieoczekiwane zmiany stóp procentowych są przeważnie dla banku niekorzystne, gdyż bank kształtując świadomie strukturę oprocentowanych pozycji bilansu pod kątem oczekiwanych zmian stóp procentowych może ponieść straty (spadek wyniku z tytułu odsetek) w rezultacie zmian stóp procentowych, w odwrotnym kierunku w stosunku do oczekiwanego, lub też w wyniku wyższego poziomu zmian stóp procentowych w stosunku do oczekiwanego.
 5. Zmiany stóp procentowych będą niekorzystne dla banku w przypadku, gdy struktura aktywów i pasywów oprocentowanych jest niedopasowana – aktywa o zmiennej stopie procentowej finansowane są pasywami o stałej stopie procentowej lub aktywa o stałej stopie procentowej finansowane są pasywami o zmiennej stopie procentowej. W pierwszym przypadku bank straci na wyniku z tytułu odsetek, gdy stopy procentowe spadną, w drugim przypadku straci, gdy stopy procentowe wzrosną. Ponadto istotne jest również odniesienie aktywów i pasywów do zewnętrznych stóp procentowych – w jaki sposób kształtowane jest oprocentowanie: od jakich stawek zewnętrznych zależy stopa procentowa aktywów/pasywów, w jaki sposób powiązane jest oprocentowanie kredytu/depozytu ze stawką zewnętrzną. Konsekwencją negatywną niekorzystnych dla banku zmian stóp procentowych jest obniżenie wyniku finansowego oraz tym samym mniejszy przyrost funduszy własnych.
 6. Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej z kwartalną częstotliwością. Wyniki pomiaru wraz ze stosownym opisem oraz komentarzem w formie analizy przekazywane są:
 - 1) w cyklach sporządzania ocen Zespołowi ds. ryzyk bankowych, oraz Zarządowi Banku,
 - 2) w cyklach półrocznych Radzie Nadzorczej.
 7. Bank dokonuje pomiaru zmiany wyniku odsetkowego w skali 12 miesięcy spowodowanej zmianą wszystkich stóp procentowych o dwa punkty procentowe –test

warunków skrajnych. Według danych na 31.12.2017 r. zmiana wyniku odsetkowego przy podanych powyżej warunkach wyniosłaby:

- ryzyko przeszacowania i ryzyko bazowe : przy szokowym spadku stóp procentowych o 2 pp. zmiana dochodu wyniosłaby 572,0 tys. zł. stanowiąc 5,2 % funduszy własnych.
8. Bank oblicza wpływ zmian stóp procentowych na wartość ekonomiczną Banku przy założeniu równoległego przesunięcia krzywej zerokuponowej o 200 p.b.. Według danych na 31.12.2017 r. wpływ zmiany stóp proc. o - 200 pb na wartość ekonomiczną Banku wyniósł 54 tys. zł., co stanowi 0,49 % funduszy własnych.
 9. W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku, uwzględnia się ryzyko stopy procentowej. Utworzony kapitał wewnętrzny na ryzyko stopy procentowej na dzień 31.12.2017 wyniósł 186 tys. zł.
 10. Bank posiada lukę dodatnią – wielkość przeszacowanych aktywów w danym przedziale jest wyższa od przeszacowanych w tym czasie pasywów i na dzień 31 grudnia 2017 r. wyniosła 57.015 tys. zł.. Ponadto 87,3 % aktywów jest oprocentowanych według stawek bezpośrednio indeksowanych (tj. redyskonto weksli , WIBOR, WIBID), co powoduje, że przy wzroście stóp rynkowych szybciej rośnie dochodowość aktywów niż koszt pozyskania pasywów. Sytuacja ta oznacza, że w przypadku planowanego wzrostu rynkowych stóp procentowych Bank może osiągnąć nieco wyższy wynik finansowy niż w 2017 roku.
 11. Bank wykorzystuje wyniki testów skrajnych w celu uzyskania informacji o wielkości ryzyka na jakie narażony jest Bank oraz do podejmowania decyzji w zakresie wpływu potencjalnych zmian stóp procentowych, zarówno na wynik finansowy jak i na wartość ekonomiczną Banku.

XII. INFORMACJE DOTYCZĄCE POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE

1. Informacje dotyczące procesu ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

- 1) O wprowadzeniu „Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BS w Łasinie”, a także o jej zmianach **decyduje Rada Nadzorcza**. Wcześniej obowiązywała „Polityka...” wprowadzona uchwałą RN nr 8/2012 z dnia 15.02.2012 r., z późn. zm. wprowadzonymi uchwałą RN nr 15/2013 z dnia 15.11.2013 r., uchwałą nr 7/2014 z dnia 20.02.2014 r. z której obowiązują zapisy o odroczonej premii oraz obecnie wprowadzona została Polityka uchwałą RN nr 31/2017 z dnia 15.12.2017 r..
- 2) „Polityka ...” określa zasady ustalania, wypłaty i monitorowania zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku.
- 3) Celem wprowadzenia „Polityki...” jest:
 - a) wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem i niezachęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zaakceptowaną przez RN skłonność do ryzyka,
 - b) wspieranie realizacji przyjętej „Strategii BS w Łasinie”,
 - c) ograniczenie ryzyka konfliktu interesów.
- 4) Osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku w rozumieniu omawianej „Polityki ...” są członkowie Zarządu Banku.

2. Informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń w tym zakresie wynagrodzeń zależnych od wyników.

- 1) Podstawą systemu wynagrodzeń jest płaca zasadnicza.
- 2) Premia roczna jest zmiennym składnikiem wynagrodzenia i jest przyznawana na podstawie oceny efektów pracy członka Zarządu, w oparciu o następujące kryteria:
 - realizacja planu finansowego - zysk netto,
 - wskaźnik należności zagrożonych,
 - wskaźnik płynności LCR,
 - realizacja przyjętej strategii.
- 3) Ocena efektów pracy członków Zarządu dokonywana jest po zakończeniu roku obrotowego i obejmuje 3 lata, tzn. rok miniony oraz 2 lata poprzedzające.

3. Informacje na temat kryteriów oceny wyników, stanowiących podstawę uprawnień do składników wynagrodzenia.

- 1) Rada Nadzorcza dokonuje oceny Zarządu. Premia przyznawana jest wyłącznie w przypadku otrzymania pozytywnej oceny. Pozytywna ocena uwarunkowana jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek:
 - a) pozytywnej oceny realizacji planu finansowego. Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia realizację planu finansowego, gdy osiągnięty w danym roku wynik finansowy nie jest niższy niż 90% planowanego wyniku.
 - b) utrzymaniem udziału kredytów zagrożonych na poziomie nie wyższym niż średnia dla systemu ochrony instytucjonalnej w którym Bank uczestniczy,
 - c) utrzymaniem wskaźnika LCR na poziomie nie niższym niż wymóg ustawowy,
 - d) pozytywnej oceny realizacji przyjętej strategii (kierunków działania).
- 2) Zasady wypłaty premii:
 - a) Odroczone części przyznanych wcześniej premii rocznej (tj. przed 15.12.2017r.) wypłacana jest po dokonaniu pozytywnej oceny RN w przewidzianych okresach,
 - b) Wypłata bieżącej premii rocznej następuje jednorazowo w terminie do 14 dni po podjęciu przez Radę Nadzorczą decyzji o jej przyznaniu.
- 3) W przypadku negatywnej oceny efektów pracy członka Zarządu RN może:
 - a) zmniejszyć lub nie przyznawać premii,
 - b) zmniejszyć lub nie wypłacać odroczonej części premii.

4. Główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, w tym sposobu powiązania wysokości wynagrodzenia z wynikami w przypadku wynagrodzeń zależnych od wyników.

Osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku w rozumieniu omawianej „Polityki ...” są członkowie Zarządu Banku. Rada oceniając członka Zarządu bierze pod uwagę, m.in. zaangażowanie członka Zarządu w realizację powierzonych zadań oraz szczególne osiągnięcia członka Zarządu w okresie podlegającym ocenie.

5. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia.

- 1) Wysokość regulaminowej premii rocznej:
 - łącznie dla całego Zarządu Banku wynosi 8% rocznego, zweryfikowanego przez biegłego rewidenta, wyniku finansowego netto Banku,
 - dla jednego członka nie może przekroczyć 25% wynagrodzenia zasadniczego osiągniętego przez daną osobę w roku podlegającym ocenie.
- 2) Zbiorcza informacja o wysokości wynagrodzenia osób objętych „Polityką ...”:

Wynagrodzenie stałe wypłacone w 2017 r.	Wynagrodzenie zmienne wypłacone w 2017 r.	ZFSS, świadczenia niepieniężne (NW + OC)
brutto 423.149 zł	brutto 27.564 zł	4.573 zł

3) Odroczone części premii rocznej dla członków Zarządu wg stanu na dzień 31.12.2017 r.

Rok	Kwota odroczonej premii rocznej	Premia odroczone podlegająca wypłacie w 2018 r.	Premia odroczone podlegająca wypłacie w latach 2019 i 2020
2014	3.909 zł	3.910 zł	-
2015	5.787 zł	2.893 zł	2.893 zł
2016	10.890 zł	3.630 zł	7.260 zł

4) Należna premia roczna dla Zarządu za rok 2017 zostanie przyznana w III kwartale 2018 r.

XIII. RYZYKO PŁYNNOSCI

1. Rola i zakres odpowiedzialności jednostek biznesowych oraz komitetów zaangażowanych w zarządzanie ryzykiem płynności:

Za obszar ryzyka płynności w Banku odpowiadają:

- 1) Wiceprezes Zarządu ds. finansowych w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem płynności.
- 2) Prezes Zarządu w zakresie nadzoru nad pomiarem i monitorowaniem ryzyka płynności.

W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza,
- 2) Zarząd,
- 3) Zespół ds. ryzyk bankowych,
- 4) Komórka ds. restrukturyzacji, windykacji, monitoringu indywidualnego ryzyka kredytowego i analiz ryzyk,
- 5) Kierownik działu księgowości, rozliczeń, sprawozdawczości i teleinformatyki,
- 6) Pozostałe komórki lub osoby.

2. Sposób pozyskiwania finansowania działalności:

Głównym źródłem finansowania działalności są depozyty podmiotów niefinansowych, instytucji samorządowych.

Oferta depozytowa Banku kierowana jest :

- 1) Klientów detalicznych sektora niefinansowego.
- 2) Pozostałych podmiotów sektora niefinansowego.
- 3) Instytucji rządowych i samorządowych.

3. Stopień scentralizowania funkcji skarbowych i funkcji zarządzania płynnością.

Funkcje skarbowe i funkcje zarządzania płynnością w Banku Spółdzielczym w Łasinie są w pełni scentralizowane.

- 1) Funkcje skarbowe są to zadania wykonywane przez komórkę zarządzającą (w rozumieniu zasad zarządzania ryzykiem płynności).
- 2) Funkcje zarządzania płynnością są to zadania wykonywane przez komórkę monitorującą (w rozumieniu zasad zarządzania ryzykiem płynności).

4. Zasady funkcjonowania w ramach zrzeszenia i Systemu Ochrony SGB.

Bank Spółdzielczy jest zrzeszony w Spółdzielczej Grupie Bankowej SA oraz, jest uczestnikiem Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB.

- 1) Zadania wykonywane przez Bank Zrzeszający na rzecz Banku Spółdzielczego w Łasinie zakresie ryzyka płynności:
 - a) prowadzenie rozliczeń pieniężnych Banków Spółdzielczych,
 - b) zabezpieczanie Banków Spółdzielczych przed ryzykiem związanym z zakłóceniami w realizacji rozliczeń międzybankowych,
 - c) zabezpieczanie płynności śróddziennej dla Banków Spółdzielczych,
 - d) prowadzenie rachunków bieżących Banków Spółdzielczych,
 - e) udzielanie kredytów w rachunku bieżącym Bankom Spółdzielczym zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku Zrzeszającego,
 - f) udzielanie kredytów rewolwingowych Bankom Spółdzielczym zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku Zrzeszającego, z zastosowaniem przepisów,
 - g) gromadzenie nadwyżek środków Banków Spółdzielczych,
 - h) prowadzenie rachunków Minimum Depozytowego,
 - i) utrzymywanie aktywów płynnych stanowiących pokrycie środków Minimum Depozytowego,
 - j) wyznaczanie i utrzymywanie zagregowanego wymogu pokrycia płynności (LCR),
 - k) pośredniczenie w zakupie przez Banki Spółdzielcze papierów wartościowych w ramach limitów ustalonych przez Spółdzielnię,
 - l) przeprowadzanie „zagregowanych” testów warunków skrajnych i awaryjnych planów płynności,
 - m) wsparcie Banków Spółdzielczych w zakresie narzędzi analitycznych służących pomiarowi ryzyka płynności, w tym wyznaczanie krzywej krańcowego kosztu finansowania.
- 2) Zadania Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB:
 - a) udzielanie pomocy płynnościowej Uczestnikom, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Systemie Ochrony,
 - b) wyznaczanie minimalnego zasobu aktywów płynnych w Systemie Ochrony (m.in. poprzez aktualizację kwoty Minimum Depozytowego),
 - c) ustalanie limitów ryzyka płynności w Systemie Ochrony,
 - d) monitorowanie poziomu płynności Uczestników na zasadzie indywidualnej i zagregowanej,
 - e) prowadzenie wymiany informacji o ryzyku płynności pomiędzy Uczestnikami,
 - f) opracowanie procedur wzorcowych dotyczących zarządzania ryzykiem płynności.
- 3) Obowiązki Banku w zakresie ryzyka płynności wynikające z członkostwa w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB:

Utrzymanie limitów płynności na odpowiednim poziomie m.in.:

- udział depozytów powiększonych o fundusze własne w kredytach powiększonych o majątek trwały min. 105 % ,
- utrzymanie wewnętrznego wskaźnika NSFR min. 100%.

Zakres ujawnień ilościowych w szczególności.

1. Rozmiar i skład nadwyżki płynności

Lp	Nazwa nadwyżki	Wartość nadwyżki	Nazwa części składowej nadwyżki	Wartość części składowej nadwyżki
1	Norma krótkoterminowa ponad minimum	16.000	Aktywa płynne: – Lokaty międzybankowe,	– 16.000
2	Norma długoterminowa ponad minimum	8.413	Fundusze własne	8.413
3	LCR ponad minimum	3.868.181	Aktywa poziomu 1 (środki w kasach) Aktywa poziomu 1 Min. depozytowe	2.218.181 1.650.000

2. Wielkość wiążących banki nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika LCR

Lp	Nazwa	Wielkość	Limit wynikające z przepisów
1	Norma krótkoterminowa	0,34	0,20
2	Norma długoterminowa	4,22	1,00
3	Wskaźnik LCR	200 %	80 %

3. Urealniona luka płynności dla pierwszych trzech przedziałów z uwzględnieniem pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz skumulowane luki płynności

Lp	Przedział płynności	Luka bilansowa prosta	Luka bilansowa skumulowana	Luka prosta (z pozabilansem)	Luka skumulowana(z pozabilansem)
1	Przedział do 1 miesiąca	19.186	28.895	19.186	27.775
2	Przedział do 3 miesięcy	4.324	33.219	4.324	32.099
3	Przedział do 6 miesięcy	1.709	34.928	1.709	33.808

4. Dodatkowe zabezpieczenia płynności funkcjonujące w Zrzeszeniu i Systemie Ochrony SGB.

- 1) linie kredytowe, z których Bank może skorzystać w Banku Zrzeszającym:
 - a) kredyt w rachunku bieżącym,
 - b) kredyt w rachunku kredytowym z terminem spłaty powyżej 1 roku,

- c) kredyt rewolwingowy z przeznaczeniem na wypełnienie nadzorczych miar płynności krótkoterminowej z terminem spłaty do 12 m-cy.
- 2) Bank jest uczestnikiem Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB, może korzystać z pomocy w ramach IPS:
- a) pożyczka płynnościowa z Funduszu pomocowego,
 - b) lokata płynnościowa złożona przez BZ ze środków Minimum Depozytowego.

Zakres ujawnień jakościowych, w szczególności

1. Aspekty ryzyka płynności, na które narażony jest Bank.

Przyczyny, które mogą spowodować narażenie Banku na ryzyko płynności to:

- a) Niedopasowanie terminów zapadalności aktywów do terminów zapadalności pasywów i istnienie niekorzystnej skumulowanej luki płynności w poszczególnych przedziałach.
- b) Przedterminowe wycofywanie depozytów przez klientów zaburzające prognozy przyływów pieniężnych Banku.
- c) Nadmierna koncentracja depozytów pod względem dużych kontrahentów.
- d) Znaczące zaangażowanie depozytowe osób wewnętrznych Banku.
- e) Konieczność pozyskiwania depozytów po wysokim koszcie w sytuacji nagłego zapotrzebowania na środki.
- f) Istnienie dużej nadpłynności, co może mieć negatywne przełożenie na wynik finansowy Banku.
- g) Brak wypełniania wewnętrznych limitów systemu ochrony oraz limitów wynikających z przepisów prawa (pomimo braku konieczności ich spełniania na poziomie indywidualnym).
- h) Wadliwe plany awaryjne płynności nie uwzględniające szokowych zachowań klientów.
- i) Wadliwy stosunek depozytów, w tym depozytów stabilnych do akcji kredytowej Banku.
- j) Niewystarczające fundusze własne do finansowania aktywów strukturalnie nie płynnych.

2. Sposób dywersyfikacji źródeł finansowania.

Bank dywersyfikuje źródła finansowania poprzez:

- a) oferowanie produktów depozytowych klientom z sektora niefinansowego i budżetowego,
- a) ograniczanie depozytów dużych deponentów,
- b) różne terminy wymagalności depozytów,
- c) różny charakter depozytów: depozyty terminowe i bieżące itp..

3. Techniki ograniczania ryzyka płynności.

Do podstawowych technik ograniczania ryzyka płynności można zaliczyć:

- 1) Stosowanie limitów ograniczających ryzyko płynności, w tym wewnętrznych limitów systemu ochrony.
- 2) Systematyczne testowanie planu awaryjnego płynności zapewniającego niezakłócone prowadzenie działalności w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.
- 3) Lokowanie nadwyżek w aktywa płynne, które mają za zadanie zapewnienie przetrwania w sytuacji skrajnej.
- 4) Przystąpienie do Systemu Ochrony SGB, które zapewnia w uzasadnionych przypadkach pomoc płynnościową z Funduszu Pomocowego.
- 5) Utrzymywanie Minimum depozytowego w Banku Zrzeszającym.
- 6) Określanie prognoz nadwyżki z uwzględnieniem dodatkowego bufora płynności.
- 7) Systematyczne przeprowadzanie audytu systemu zarządzania ryzykiem płynności przez pracowników jednostki zarządzającej systemem ochrony.

4. Pojęcia stosowane w procesie mierzenia pozycji płynności i ryzyka płynności.

- a) płynność śróddzienna – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w bieżącym dniu,
- b) płynność bieżąca – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 7 kolejnych dni,
- c) płynność krótkoterminowa – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 30 kolejnych dni,
- d) płynność średnioterminowa – zapewnienie wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 1 miesiąca i do 12 miesięcy,
- e) płynność długoterminowa – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 12 miesięcy,
- f) płynność płatnicza – zdolność do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
- g) bufor płynności – oszacowana przez Bank wysokość potrzebnych aktywów nieobciążonych, stanowiąca zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w określonym, w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, „horyzoncie przeżycia”,
- h) depozyty stabilne – suma osadu na depozytach sektora niefinansowego i osadu na depozytach instytucji rządowych i samorządowych,
- i) pasywa niestabilne – depozyty ogółem minus depozyty stabilne plus różnica pomiędzy zobowiązaniami pozabilansowymi dotyczącymi finansowania a osadem na tych zobowiązaniach,
- j) pasywa stabilne – depozyty stabilne plus pożyczki podporządkowane w części niezaliczanej do funduszy własnych, plus kredyty i pożyczki z Banku Zrzeszającego z pierwotnym terminem zapadalności powyżej 1 roku,
- k) termin płatności – termin zapadalności lub wymagalności liczony od dnia, na który sporządzane jest zestawienie terminów płatności wynikających z umowy,
- l) nadzorcze miary płynności – wskaźniki płynności i limity określone w uchwale KNF w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności,
- m) wskaźnik LCR / wymóg dotyczący pokrycia płynności – wskaźnik płynności krótkoterminowej obliczony w oparciu o przepisy CRR,
- n) wskaźnik NSFR / wymóg dotyczący stabilnego finansowania netto – wskaźnik płynności długoterminowej obliczony w oparciu o przepisy CRR,

- o) wewnętrzny wskaźnik NSFR – wskaźnik, którego budowa, do czasu określenia przez EUNB sposobu sformułowania wymogu stabilnego finansowania oraz przyjęcia przez Parlament Europejski i Radę UE poziomu tego wskaźnika, została określona przez Spółdzielnię.

Pozostałe pojęcia są określone w procedurze wewnętrznej „Zasady Zarządzania Ryzykiem Płynności w Banku Spółdzielczym w Łasinie”.

5. Wyjaśnienie w jaki sposób ryzyko płynności rynku jest odzwierciedlone w procesie zarządzania płynnością płatniczą.

W ramach inwestowania nadwyżek środków Bank Spółdzielczy w Łasinie zakłada lokaty w Banku Zrzeszającym.

6. Wyjaśnienie w jaki sposób wykorzystuje się testy warunków skrajnych.

Testy warunków skrajnych są wykorzystywane w planowaniu awaryjnym, wyznaczaniu poziomu limitów, procesie szacowania kapitału wewnętrznego.

7. Wskazanie w jaki sposób plan awaryjny uwzględnia wyniki testów warunków skrajnych.

W „Zasadach zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Łasinie” uwzględniających zapisy znowelizowanej Rekomendacji P plany awaryjne zostały zintegrowane z testami warunków skrajnych poprzez wykorzystywanie testów warunków skrajnych jako scenariuszy uruchamiających awaryjny plan płynnościowy.

8. Politykę utrzymywania rezerwy płynności.

- 1) W celu utrzymywania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniom na środki płynne w sytuacjach kryzysowych Bank utrzymuje odpowiednią wielkość aktywów lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą być natychmiast wykorzystywane przez Bank jako źródło środków płynnych.
- 2) W ramach alternatywnych źródeł finansowania Bank wyróżnia:
 - a) Sprzedaż wysokopłynnych aktywów lub zaciągnięcie kredytów zabezpieczonych tymi aktywami (aktywa nieobciążone).
 - b) Dodatkowe źródła finansowania w postaci:
 - wykorzystania przyznanych linii kredytowych,
 - sprzedaży innych aktywów, w tym kredytów,
 - pozyskania niezabezpieczonego finansowania z Banku Zrzeszającego,
 - pozyskania pożyczki płynnościowej ze Spółdzielni,
 - przyrostu depozytów.

9. Ograniczenia regulacyjne odnośnie transferu płynności w ramach zrzeczenia.

- 1) Bank będąc uczestnikiem zrzeczenia posiada możliwość skorzystania z:
 - kredytu w r-ku bieżącym,
 - kredytu rewolwingowego.
- 2) Bank będąc uczestnikiem Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB może liczyć na pomoc płynnościową zgodnie z przepisami obowiązującymi w Systemie Ochrony:

- pożyczka płynnościowa,
- pożyczka restrukturyzacyjna,
- pożyczka długoterminowa.

10. Częstotliwość i rodzaj sprawozdawczości w zakresie ryzyka płynności.

Raporty z zakresu ryzyka płynności sporządzane dla Zarządu i Rady Nadzorczej monitorują z odpowiednią częstotliwością poziom ryzyka w tym przyjęte limity, realizację celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności, ocenę skutków podejmowanych decyzji.

XIV. DŹWIGNIA FINANSOWA

Wskaźnik dźwigni finansowej oblicza się jako wyrażony w procentach udział kapitału Tier I w łącznej kwocie aktywów według wartości bilansowej, powiększonej o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych:

Kształtowanie wskaźnika dźwigni przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	31.12.2017
<u>Kapitał Tier 1</u>	<u>11 022</u>
Aktywa wg wartości bilansowej i zobowiązania pozabilansowe udzielone	117 790
Wskaźnik dźwigni finansowej	9,36

Wskaźnik dźwigni na dzień 31.12.2017 r. kształtuje się na poziomie 9,36 %. Wskaźnik ten opisano w obowiązującej „Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Banku Spółdzielczym w Łasinie”

XV. AKTYWA OBCIĄŻONE I WOLNE OD OBCIĄŻEŃ

Składnik aktywów jest traktowany jako obciążony, jeżeli został on zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania), na dzień 31.12.2017 roku wszystkie aktywa Banku były wolne od obciążeń. Ujawnienia w zakresie aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń przedstawia tabela:

Formularz A – Aktywa					
		Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
		010	040	060	090
010	Aktywa instytucji zgłaszającej			116 093 916,42	
030	Instrumenty kapitałowe	0,00	0,00	917 100,00	917 100,00

040	Dłużne papiery wartościowe np. obligacje SP zastawione jako zabezpieczenie kredytu zaciągniętego przez Bank	0,00	0,00	402 801,33	402 801,33
120	Inne aktywa np. portfel kredytowy, na którym została ustanowiona cesja wierzytelności na zabezpieczenie kredytu rewolwingowego z SGB-Banku	0,00		114 774 015,09	

Formularz B – Zabezpieczenia otrzymane

		Wartość godziwa obciążonych zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych	Wartość godziwa zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych dostępnych dla celów obciążenia
		010	040
130	Zabezpieczenia otrzymane przez instytucję zgłaszającą		
150	Instrumenty kapitałowe		
160	Dłużne papiery wartościowe		
230	Inne zabezpieczenia otrzymane		66 260 557,52
240	Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obligacje zabezpieczone lub papiery typu ABS		

Formularz C – Aktywa obciążone/zabezpieczenia otrzymane i powiązane zobowiązania

		Odpowiadające zobowiązania, zobowiązania warunkowe i udzielone pożyczki papierów wartościowych	Aktywa, zabezpieczenia otrzymane i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obciążone obligacje zabezpieczone i papiery typu ABS
		010	030
010	Wartość bilansowa wybranych zobowiązań finansowych		

D – Informacje o istotności obciążeń jeśli uznano za istotne

XVI. FUNKCJONOWANIE SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Struktura organizacyjna systemu kontroli wewnętrznej:

1. System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku i jest dostosowany do charakteru i profilu ryzyka i skali działalności Banku.
2. Funkcjonujący w banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).
 - 1) Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank
 - 2) Na drugą linię obrony składa się:
 - a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie, tj. m.in. Stanowiska ds. analiz ryzyka bankowego, Stanowisko ds. monitoringu indywidualnego ryzyka kredytowego, Stanowisko ds. restrukturyzacji i windykacji, ABI, ABF, Koordynator PPP.
 - b) komórka do spraw zgodności i kontroli wewnętrznej;
 - 3) Trzecią linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB.
3. Na wszystkich trzech poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, pracownicy Banku w ramach realizowanych czynności odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne lub niezależnie monitorują (poziomo lub pionowo) przestrzeganie mechanizmów kontrolnych.
4. Poszczególne linie obrony, w ramach systemu kontroli wewnętrznej są odpowiedzialne za:
 - 1) Pierwsza linia obrony – projektowanie i zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.
 - 2) Druga linia obrony odpowiedzialna jest m.in. za monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych, przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych, ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych, matryce funkcji kontroli, prowadzenie rejestru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz raportowanie o tych nieprawidłowościach
 - 3) Trzecia linia obrony odpowiedzialna jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.
5. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności, z zastrzeżeniem, iż nadzór nad funkcjonowaniem audytu wewnętrznego sprawuje Rada Nadzorcza Spółdzielni.
6. Zarząd, w ramach trzech linii obrony, odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/komórkach/stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i komórkę do spraw zgodności.

Stosowane mechanizmy kontrolne.

1. Mechanizmy kontrolne przyjęte w Banku wbudowane są w funkcjonujące w Banku procesy, czynności, w codzienną działalność operacyjną Banku.
2. W Banku stosuje się mechanizmy kontrolne:

- 1) automatyczne (wbudowane w systemy informatyczne, najczęściej wymuszające lub uniemożliwiające pewne działania np. wymuszenie akceptu powyżej pewnego limitu),
- 2) półautomatyczne (np. monitorowanie limitów, wskaźników, weryfikacja danych),
- 3) manualne (np. podział obowiązków, autoryzacja formalna na „drugą rękę”, uzgodnienia danych i inwentaryzacja, weryfikacja i analiza danych).

Wszystkie mechanizmy znajdują odzwierciedlenie w procedurach różnego szczebla – zarówno politykach, jak i procedurach operacyjnych stosowanych przez pracowników niższego szczebla. Tym samym stanowią kluczowy element definiujący pożądane zachowania w ramach pierwszej i drugiej linii obrony. Stosowanie zapisów procedur w praktyce jest monitorowane w ramach testów pionowych i poziomych.

Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

Zarząd Banku Spółdzielczego zgodnie z „Instrukcją dokonywania przeglądów zarządczych w Banku Spółdzielczym w Łasinie” dokonał przeglądu i oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w Banku.

1. Na podstawie uzyskanych informacji stwierdzono, że bieżąca weryfikacja funkcjonujących w Banku mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej dokonywana była zgodnie z Regulaminem „System kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Łasinie”:
 - 1) zgodnie z zadaniami przydzielonymi przez Zarząd pracownicy dokonujący kontroli wewnętrznej, w trakcie dokonywanej kontroli oceniają poprawność funkcjonowania mechanizmów kontroli, wskazując nieprawidłowości, przyczyny i słabości mechanizmów kontroli;
 - 2) zgodnie z zatwierdzonymi przez Zarząd regulacjami wewnętrznymi sporządzane są odpowiednie raporty pokontrolne oraz sprawozdania z przeprowadzanych kontroli;
 - 3) wnioski pokontrolne i zalecenia pokontrolne przekazywane są odpowiednim komórkom lub jednostkom Banku w postaci raportów i wydanych zaleceń, w celu podjęcia działań służących usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości mechanizmów kontroli wewnętrznej;
 - 4) dokonuje się sprawdzenia procesu usuwania nieprawidłowości (weryfikacji wykonania wydanych zaleceń).
2. Nie stwierdzono przypadków lekceważenia obowiązków i rażącego braku staranności. Błędy i wady systemu kontroli miały charakter przypadkowy, stwierdzone nieprawidłowości systemu kontroli nie wymagały istotnych zmian w zasadach sprawowania kontroli wewnętrznej, wymagane były pojedyncze korekty regulacji wewnętrznych i zwiększenie świadomości pracowników (skuteczniejsze wdrożenie istniejących mechanizmów).
3. W ramach przeprowadzonych kontroli wydano zalecenia pokontrolne w celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości – wszystkie zalecenia zostały zrealizowane.
4. W wyniku przeprowadzonego w 2016 roku przez pracowników Departamentu Audytu SSO SGB audytu wewnętrznego do stwierdzonych nieprawidłowości w marcu 2017 roku Bank otrzymał zalecenia pokontrolne. Podjęte przez bank działania doprowadziły do zrealizowania zaleceń w terminie określonym w *Harmonogramie realizacji zaleceń*.
5. Na podstawie „Matrycy systemu kontroli wewnętrznej” dokonano oceny efektywności spełnienia celów systemu kontroli. W wyniku dokonanej oceny obszar ryzyka kredytowego, ryzyka operacyjnego adekwatności kapitałowej i rachunkowości otrzymał ocenę zadawalającą. Obszarom związanym z ryzykiem stopy procentowej, ryzykiem płynności i zarządzania nadano ocenę dobrą.
6. W wyniku procesu BION wg stanu na dzień 31.12.2016 r. Bank uzyskał ocenę zadawalającą. Do przeprowadzonej inspekcji nie zostały wydane zalecenia.

7. Na podstawie dokonanej oceny stwierdzonych wad systemu kontroli, a także biorąc pod uwagę skalę wzrostu działalności Banku (działalność porównywalna z 2016 rokiem) nie zachodzi konieczność zmian w zakresie kontroli okresowych i bieżących, w tym:
 - 1) częstotliwości dokonywania kontroli i sprawozdań dotyczących wyników kontroli,
 - 2) częstotliwości monitorowania poziomu ryzyka i monitorowania limitów.
8. Niezbędne zmiany w systemie kontroli wewnętrznej będą związane z wdrożeniem nowych *Zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej* i będą dotyczyły m.in.: zmian organizacji systemu kontroli wewnętrznej (podział na 3 linie obrony), wdrożenia: nowej matrycy funkcji kontroli, zasad kategoryzacji nieprawidłowości, nowych zasad dokumentowania i raportowania o nieprawidłowościach wykrytych przez system kontroli wewnętrznej.

Rada Nadzorcza w wyniku przeprowadzonej rocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej stwierdziła:

Skuteczność i adekwatność systemu kontroli wewnętrznej wymaga poprawy. Mechanizmy kontrolne wymagają udoskonalenia w celu dostatecznego ograniczenia zidentyfikowanego ryzyka i osiągnięcia celu kontrolnego. Stwierdzone nieprawidłowości zostały szybko usunięte, poziom ryzyka związany z tymi nieprawidłowościami był umiarkowany, podjęto odpowiednie działania w celu ich wyeliminowania i objęto monitorowaniem efekty tych działań.

Łasin, dnia 25.06.2018 r..

Zatwierdził Zarząd BS w Łasinie

WICEPREZES ZARZĄDU
ds. handlowych
Bank Spółdzielczy w Łasinie

mgr Małgorzata Wołnikowska-Staszczuk

WICEPREZES ZARZĄDU
ds. finansowych
Bank Spółdzielczy w Łasinie

mgr Mariola Mukuracka

Oświadczenie Zarządu¹

Zarząd Banku Spółdzielczego w Łasinie oświadcza, że opisane w „Informacji z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału w BS w Łasinie” ustalenia dotyczące zarządzania ryzykiem, są adekwatne do podejmowanego przez Bank ryzyka i zapewniają odpowiednie zarządzanie Bankiem z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

Łasin, dnia 25.06.2018 r.

Zarząd BS:

WICEPREZES ZARZĄDU
ds. handlowych
Bank Spółdzielczy w Łasinie

mgr Malgorzata Welnikowska-Staszczuk

WICEPREZES ZARZĄDU
ds. finansowych
Bank Spółdzielczy w Łasinie

mgr Maria Makuracka

¹ § 11 ust. 1 pkt 5) „Zasad polityki informacyjnej w BS w Łasinie” – wpr. uch. Zarządu nr 34/2018 z 16.05.2018 r.

Oświadczenie Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego w Łasinie oświadcza, że obowiązujący w Banku system zarządzania ryzykiem jest dostosowany do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka.

Kluczowe wskaźniki i dane liczbowe obrazujące ogólny profil ryzyka w Banku:

<i>Lp.</i>	<i>Nazwa limitu</i>	<i>Wysokość limitu</i>	<i>Wartość na 31.12.2017 r.</i>
I	Ryzyko kredytowe		
1.	Udział instrumentów finansowych w sumie bilansowej Banku	Max 0,5%	0,19%
2.	Wartość portfela o charakterze handlowym	0	0,00 zł
3.	Udział kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym	Max 5%	1,42%
4.	Udział portfela kredytów podmiotów niefinansowych w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania	Max 65%	44,74%
5.	Utrzymanie pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych i samorządowych	Min 30%	43,84%
6.	Udział ekspozycji kredytowych Banku zabezpieczonych hipotecznie w łącznej wartości ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sektorze bankowym	Max 2%	0,001%
7.	Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu kredytowym	Max 65%	57,67%.
8.	Udział zagrożonych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ogółem	Max 5%	1,29%
9.	Udział detalicznych ekspozycji kredytowych Banku w łącznej wartości detalicznych ekspozycji kredytowych sektora bankowego	Max 2%	0,001%
10.	Udział detalicznych ekspozycji kredytowych w portfelu kredytowym	Max 15%	1,51%
11.	Udział zagrożonych detalicznych ekspozycji kredytowych w detalicznych ekspozycjach kredytowych ogółem	Max 10%	6,88%
12.	Ilość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie od daty ostatniego raportu)	-----	2
13.	Wartość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie od daty ostatniego raportu)	-----	1 200 000,00 zł
14.	Wartość ekspozycji kredytowych udzielonych poza obowiązującymi standardami kredytowania (w okresie od daty ostatniego raportu) w relacji do średniej wartości portfela kredytowego obliczonej wg stanów z końca miesiący analizowanego okresu	-----	1,61%.

II Ryzyko płynności			
1.	Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M1	0	0
2.	Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M2	0	0
3.	Wskaźnik LCR	Min 80 %	200 %
4.	Wskaźnik NSFR	Min 100%	164,54 %
5.	Udział kredytów łącznie z majątkiem trwałym w pasywach stabilnych powiększonych o fundusze własne	Max 100%	67,18 %
6.	Ilość przekroczeń limitu luki płynności w okresie do 1 roku	0	0
7.	Ilość przekroczeń limitu luki płynności w okresie powyżej 1 roku	0	0
8.	Limit wskaźnika globalnej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych)	Min 1	1,00
9.	Udział środków dużych deponentów w bazie depozytowej	Max 20 %	6,03 %
10.	Łączna kwota depozytów podmiotów niefinansowych i instytucji rządowych oraz samorządowych w pasywach ogółem	Min 80 %	89,24 %
III Ryzyko stopy procentowej			
1.	Udział pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku w sumie bilansowej	Max 10%	0,77 %
IV Ryzyko kapitałowe			
1.	Łączny współczynnik kapitałowy	Min 13,255%	18,05 %
2.	Wewnętrzny współczynnik kapitałowy	Min. 10,00%	15,94 %
3.	Współczynnik kapitału Tier I	Min 10,25%	18,05 %
4.	Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	Min 5,75%	18,05 %
5.	Udział kapitału wewnętrznego w funduszach własnych	Max 80%	50,18 %
6.	Wskaźnik dźwigni finansowej	Min 3%	9,36 %
V Ryzyko operacyjne			
1.1.	Wysokość regulacyjnego wymogu kapitałowego	640 564,00	
1.2.	Ilość przekroczeń regulacyjnego wymogu kapitałowego	0	
1.3.	Konieczność dotworzenia regulacyjnego wymogu kapitałowego	nie wystąpiła	

Łasin, dnia 25.06.2018 r.

Zarząd BS:

WICEPREZES ZARZĄDU
ds. handlowych
Bank Spółdzielczy w Łasinie
mgr Małgorzata Wolnikowska-Staszczuk

WICEPREZES ZARZĄDU
ds. finansowych
Bank Spółdzielczy w Łasinie
mgr Maria Makuracka